

P.2129

Calul

- De ce nu avem hipodrom?
- Rase de cai din România
- Calul meu e ...cineva!
- Arta Iberiei
- Retrospectiva 2008

Anul II • nr. 11 • 9.90 lei

6423037000029

F.M.V.B.

P. 2129

PALIO DIN SIENA

■ Acad. Constantin BĂLĂCEANU STOLNICI

Cred că unele din cele mai frumoase spectacole cabaline sunt cursele de cai în care se aleargă de două ori pe an, la 2 Iulie (Palio Provenzano în cinstea Madonei din Provenzano) și la 16 August (Palio dell'Assunto în cinstea Adormirii Maicii Domnului), la Siena în Italia. Ele sunt o reconstituire fidelă a unor manifestări populare (nu nobiliare cum erau turnirele și jutele) din evul mediu tardiv și din renaștere. Spre deosebire de reconstituirile moderne ale confruntărilor marțiale medievale, care sunt artificiale, cursele de la Siena au un caracter de autenticitate. Aceasta se datorează faptului că s-au desfășurat aproape în continuu din renaștere și mai ales pentru că participarea populației este masivă, intens motivată de competiție dar și impregnată de o conștientizare profundă a semnificației lor. S-a spus că au și un caracter liturgic. Nu trebuie să uităm că Siena a avut și are o populație religioasă din rândul căreia s-au ridicat Sf. Bernardino și marea mistică Sf. Ecaterina din Siena. Această populație le-a conferit curselor un caracter religios legat de cultul marial dar și o puternică conotație istorică legată de victoria sienezilor asupra florentinilor de la Montaperti din 1260.

Aceste alergări fiind o manifestare populară, ele nu promovează eroi și nu sunt organizate ținând seama de o ierarhie nobiliară sau financiară. Sunt competiții între cele 17 cartiere istorice ale Sienei numite „contrade”. Fiecare contrada are numele ei de animal real sau fantastic: pantera, girafa, lupoaica, dragonul, inorogul etc.

Ea este o unitate administrativă având o individualitate bine păstrată în decursul secolelor, propria ei parohie și dispune de o stemă, de tip citadin și nu

nobiliară, de culori heraldice, caracteristice și de un steag somptuos. La o cursă nu participă decât 10 contrade, 7 de drept și 3 trase la sorți. Celelate 7 vor participa de drept la cursa din anul următor. Cu patru zile înainte de palio, fiecare din cele 10 contrade primește prin tragere la sorți câte un cal (numit „barbero”). Sunt cai mari, semi-pursânge puternici, alergători de cursă lungă, agresivi, greu de disciplinat, de un caracter foarte dificil. Ei vor fi binecu-

vântați în biserica proprie contradei respective și vor sta sub îngrijirea unui călăreț numit „barbaresco”. În timpul cursei vor fi călăriți fără șa de niște jockey profesioniști („fantini”) plătiți, care vor fi îmbrăcați în culorile contradei și vor purta pe spate stema acesteia. Caii vor purta doar pe frunte o cocardă („spennachiera”) cu emblema cartierului pentru care aleargă.

Cursa este evenimentul final și principal al unei serii de manifestări stradale la care participă toate contradele prin câte o echipă („comparsi”) extrem de pitorească formată din: un toboșar, doi purtători de steaguri („alfieri”), conducătorul sau „ducele”, un valet, trei paji purtând emblemele contradei, calul alergător călărit de barbaresco și un alt cal de paradă numit „suprasallato” împodobit cu valtrapuri, călărit de jockeyul alergător, toți în veșminte medievale gotice, creând o strălucitoare simfonie de culori. La aceștia se adaugă un număr mare de oameni de ordine, tot în costume medievale și o orchestră cu veșminte și instrumente de epocă printre care domină tobele și trâmbițele.

Toate manifestările, inclusiv cursa, au loc în Piazza del Campo una din cele mai frumoase piețe urbane din lume. Are o formă de amfiteatru cu o latură dreaptă unde se ridică primăria (Palazzo Pubblico), o superbă clădire din secolul XIV cu creneluri de tip ghibelin, flancată de un turn grațios (Torre

del Mangia) la baza căruia se află o capelă de marmură dedicată Sfintei Maria după marea ciumă din 1384. În fața palatului se află vestita fântână a bucuriei (Fonte Gaia), sculptată în marmura de la începutul secolului XV. Restul conturului pieței – în formă de potcoavă – în care pătrund 11 străzi, e format din alăturarea unor vile gotice, toate de aceeași înălțime, cu balcoane de fier forjat, construite din cărămida specifică Sienei care are o culoare brun-gălbuie ce conferă pieții un aspect inedit. Printre ele se află și câteva palate (palazzi signorili) mai somptuoase ca cele ale familiilor Piccolomini, Saracini sau Sansedoni.

Pentru palio, Piazza del Campo este transformată în cel mai somptuos hipodrom din lume. De jur împrejurul pieței este improvizată o pistă, așternându-se peste pavajul de gresie un strat de pământ extrem de primejdios deoarece caii lunecă des și se accidentează uneori mortal. La locurile periculoase sunt ridicate panouri de protecție matlasate. În afara pistei și în fața caselor sunt așezate pe trei rânduri circa 30.000 de scaune, totdeauna insuficiente, care se închiriază cu luni de zile înainte. În interiorul pistei, în mijlocul pieței, mai au loc înghesuite alte circa 30.000 de persoane, care sunt admise gratuit și care își ocupă locurile dis de dimineață deși cursa are loc la orele 19 sau 19.30. Balcoanele caselor, arhipline în timpul festivităților, sunt împodobite cu covoare sau draperii și din loc în loc sunt plasate catarge cu flamuri sau steaguri și embleme tradiționale printre care lupoasca cu Romulus și Remus, adevărată stemă ancestrală a Sienei.

Până la cursa propriu zisă în acest hipodrom se execută mici spectacole medievale, însoțite de un acompaniament muzical de epocă, printre care cele mai

atrăgătoare mi s-au părut jocurile cu steaguri, care sunt adevărate baleturi tradiționale cu un efect cromatic captivant.

Înainte de cursă are loc parada („Corteo storico”, „passeggiata”) care este de o solemnitate impresionantă și care transpune spectatorii în lumea ilustrațiilor („enluminure-urilor”) din manuscrisele gotice. E drept că este precedată de o șarjă modernă a cabinierilor călări cu săbiile scoase, o splendidă demonstrație de artă ecvestră. După aceea totul se petrece conform tradiției seculare a palioului.

Procesiunea este deschisă de purtătorul („vessilifero”) steagului alb-negru („Balzano”) al Sienei călare, precedat de 6 aprozi, înconjurat de 4 „comandanti” și urmat de toboșari, trâmbițași și alți muzicanți („muzici di Palazzo”) care în zilele noastre cântă marșul compus de Pietro Formichi în 1857. Este urmat de reprezentanții primăriei („Podesta”) și de stegarii cartierelor sieneze și ale corporațiilor de arte și meserii, după care trece căpitanul poporului („Capitano del Popolo”) călare, înconjurat de trei paji cu coif, platoșe și spade, trei purtători

ai steagurilor vechiei Republici a Sienei și trei centurioni călare, fiecare cu valetul său. Cortegiul continuă cu reprezentanții universității: doi toboșari, un stegar, un rector, patru profesori și patru studenți. Apoi urmează reprezentanții („comparsi”) celor 10 contrade ce participă la alergare, dispuși așa cum am arătat mai sus. Sunt urmați de reprezentanții celor 7 contrade, care nu aleargă dar care defilează fără de calul alergător și cel de paradă. Sunt urmați de reprezentanții celor 7 contrade istorice, care nu mai există. După aceștia defilează o companie de 20 de arbaletieri cu stegarul și căpitanul lor, însoțit de doi toboșari. Urmează căpitanul de justiție („Capitano di Giustizia”) călare înconjurat de o gardă de ostași.

În cursul acestei parade, stegarii execută celebrele lor „gioco di bandiera” iar muzicanții, toboșarii și trâmbițași cu trâmbițele lor de argint creează un fond sonor puternic, desuet dar plăcut și interesant.

care se acordează cu spectacolul vizual peste care se suprapune dangătul clopotului din Torre di Mangia.

Cortegiul se încheie cu defilarea carului triumfal („caroccio”) tras de patru boi, împodobit cu tot felul de ornamente medievale, dispunând de un clopot („martinella”) din care sună un valet și transportând paliul sau trofeul ce va fi înmănat contradei victorioase. Acest paliu sau „drapelone” este un steag sau flamură dintr-o țesătură fină, pictată de un pictor contemporan consacrat, montată pe un fel de catarg. Este susținut de un gonfalonier, în jurul căruia se află patru demnitari ai comunei („Provveditori di Biccherna”) și 6 trâmbițași. Carul este escortat de 6 reprezentanți ai vechilor familii nobiliare ale Sienei (Piccolomini, Salimbeni, Savrani, Tolomei, Ugurgieri și Pannocchieschi d'Elci) și de o gardă de opt călăreți cu lăncii. În urma carului se află 6 purtători ai unor ghirlande de lauri.

Acest cortegi se formează în piața Catedralei de unde se deplasează până în piața del Campo, unde se angajează pe pista de alergări pe care o parcurge în urletele și aplauzele unei mulțimi mai mult decât entuziaste.

După această defilare impresionantă se pregătește alergarea propriu zisă („carriera”). Ea este dirijată de un arbitru unic („Mossierre”) care se află pe un fel de tribună („verocchio”).

Pregătirea plecării („mossa”) este foarte dificilă și durează mult. La cursa la care am asistat a durat peste o jumătate de oră. Caii încălecați de fantini cu veșmintele lor colorate („monturra”) trebuie plasați în lungul unei corzi

(„canape”) întinse cu un scripete special. Nouă cai sunt așezați unul lângă altul în fața corzii în timp ce al zecelea (numit „rincorsa”) se plasează în spate. Ordinea așezării cailor este stabilită printr-o procedură complicată de către trei „Deputati della Festa” care o comunică arbitrilor numai cu câteva minute înainte de plasarea concurenților. Când toți caii sunt plasați – ceea ce se obține greu și cu multă răbdare din cauza caracterului cailor – arbitrul apasă pe o pedală care face să cadă coarda și provoacă o mică explozie care anunță pe toată lumea că alergarea a început.

Cursa constă în a face de trei ori ocolul pieței. Este o cursă rapidă și dură, în cursul căreia caii derapează periculos, își trântesc călăreții care nu dispun nici de șabla și nici de scări, se lovesc de parapete și între ei. Am văzut un cal mușcând pe altul în timpul alergării. Jokeii nu sunt nici ei mai blânzi. Fiecare are în mână o vână de bou cu care își „stimulează” calul, dar cu care lovește în caii ceilalți și chiar în ceilalți călăreți. Violențele între *fantini* sunt permise. Singurul lucru interzis sunt încercările de a scoate din șabla adversarul. Pe măsură ce cursa continuă, vezi cai prăbușiți, jokei trântiți și cai continuând singuri să alerge cu înverșunare.

Câștigă calul ce ajunge primul la linia de sosire („banderino”) indiferent dacă are călăreț sau nu. Calul ce câștigă fără călăreț – numit „scosso” – trebuie însă, conform tradiției, să nu-și fi pierdut cocarda („spennachiera”). Calul perdant nu este ultimul, ci cel ce a sosit al doilea.

În momentul sosirii, publicul năvălește pe pistă și se aruncă asupra învingătorului cu strigăte de bucurie, smulgând de pe călărețul victorios fragmente din veșmintele pe care le sfășie

și cascheta, care sunt păstrate ca amintiri. Triumful se referă nu numai la călăreț dar și la cal mai ales când acesta a învins fără jokeu.

Paliul este luat cu un adevărat ritual din caroccio și predat reprezentărilor contradei câștigătoare care-l duc cu un cortegi entuziast în biserică și apoi îl așează spre veșnică pomenire în muzeul cartierului învingător.

Urmează o serie de festivități stradale în contrada respectivă, de petreceri zgomotoase și banchete la care calul victorios este invitatul de onoare, unde toate sunt plătite de contrada biruitoare.

Este o cursă somptuoasă, dificilă, plină de evenimente în care – și aceasta este un lucru important – calul are un rol considerabil mai mare decât cel ce îl încăleacă.

DE CE NU AVEM HIPODROM

■ Florin CODRE

Un tânăr candidat în alegerile din noiembrie, al cărui colegiu se afla în Ploiești, vorbea despre reconstruirea hipodromului. Se știe că acolo, la Ploiești, o astfel de bază sportivă a rezistat până târziu în anii comunismului.

N-a deranjat ideologic pe nimeni. Până la un moment dat, când a fost desființată. Aflase cineva vigilent din conducerea partidului că acolo se fac pariuri. Tovașa fusese informată că băiatul ei, Nicu, împrumută bani de la mafia pariorilor și a dat ordin să se termine cu acest joc burghez care, iată, corupe tineretul.

În București, hipodromul fusese desființat mai demult, imediat după alungarea regelui.

Acum, în 2008, la aproape 20 de ani de la căderea comunismului, încă nu avem hipodrom nici la București, nici la Ploiești. Adică la Ploiești există cu numele.

De altfel, crescătorii privați de cai de rasă din țară sunt azi interesați mai ales de caii pentru concursurile de sărituri și mai puțin de creșterea unor talente pentru concursurile de viteză.

România organizează câteva astfel de concursuri de sărituri pe an, în vreme ce în țările cu tradiție acestea au loc aproape în fiecare duminică. De aceea, echipa României pentru Olimpiadă nu mai există, nu mai reușește să adune performanțele necesare calificării la jocurile olimpice.

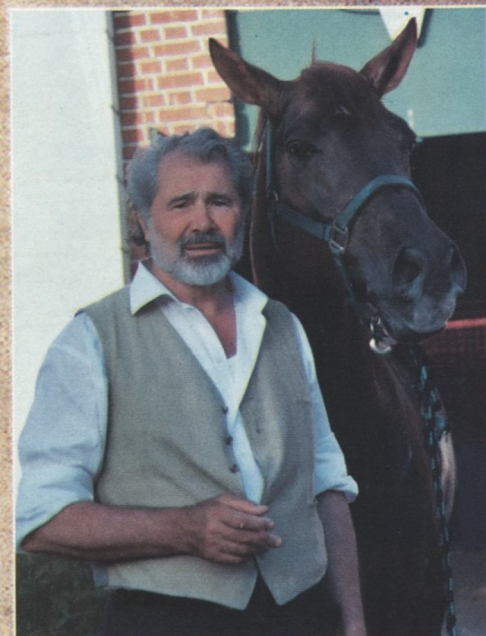
Ca să avem hipodrom nu e suficient însă să creștem cai pentru probele de viteză.

Ar mai trebui să existe o anumită aristocrație educată pentru sporturile cu cai. De unde o astfel de aristocrație, dacă azi tot ce știm este să reconstruim o burghezie care la noi niciodată nu a ajuns la rafinamentele de educație ale vechilor aristocrații. Nu am avut o astfel de elită, din păcate. Ea a existat doar în Transilvania, în familiile nobililor maghiari. Carol I a încercat să transmită spițelor boierești din Regat gustul pentru tradițiile cavalești, dar a reușit prea puțin. Cele mai mari performanțe tradiționale ale vechii noastre boierimi au fost date de damele noastre care au reușit adevărate performanțe ale traficului de influență erotică, mai ales în timpul Primului Război mondial și imediat după. Cele mai importante misiuni au fost concretizate pe terenurile hipice, unde doamnele și domnii din lumea bună își puteau aranja întâlniri... întâmplătoare.

Unde se întâlnește azi aristocrația capitalului românesc? Au cluburi? Au hipodrom? Nu. Au în schimb Guvern. Acolo e deschis adevăratul club al noii burghezii. Patru ani burghezia de stânga, patru ani cea de dreapta.

Acum, în 2008, se întâmplă o reconciliere a cluburilor. Poate își vor da seama că un hipodrom ar fi mai rafinat decât vechile și îmbăcsitele săli de ședințe, mai ales că la hipodrom și-ar putea invita și soțiile, oricum mai eficiente decât domniile lor, în materie de PR.

Pe scurt, 2008, s-ar putea să fie un început de epocă nouă, una în care noua burghezie românească să învețe să-și rafineze mentalitățile, să învețe că mult mai subtilele aranjamente pentru binele comun s-ar putea realiza în aerul liber al *fair-play-ului* sportiv, decât în atmosfera de încăierare din studiourile de televiziune.

Când vom vedea o asemenea imagine și în România?

REDACTOR ȘEF:

Dora STĂNESCU

EDITORI SENIORI:

Acad. Constantin

BĂLĂCEANU STOLNICI

Florin CODRE

EDITOR:

Ioan CRISTESCU

EDITORIALIȘTI:

Cristian ȚOPESCU

Ioan GROȘAN

Ioan BUDUCA

Ioan GYURI PASCU

Emanuel FÂNTÂNEANU

Traian T. COȘOVEI

Eugen CRISTEA

SECRETAR DE REDACȚIE:

Tatiana SEGAL

COLECTIV DE REDACȚIE:

Nina LUPU

Ioan VALERIU

CONSULTANȚI

Robert BARTHA

Dr. Anca BOGDAN

Ing. István János ANTAL

Doina PIEPER

Mihail LECHKUN

GRAFICĂ:

Emilia VELCU

MARKETING

Viorel PĂUNESCU

Editată de

**World Media
GRAPH**

Editura Tracus Arte

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,

Sector 1, București

Tel: 0728/320.453

Fax: 021/22.34.111

E-mail: worldmediagraph@gmail.com

calulmagazin@gmail.com

www.calulmagazin.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.

Foto: Adina Lupu, Claudia Ramba, Mihail Lechkun, Antal István, Mediafax Foto, Vario Images

ISSN 1842-7731

Calul
magazin

s u m a r

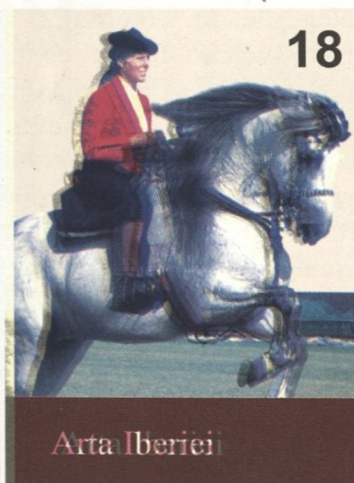
Palio din Siena

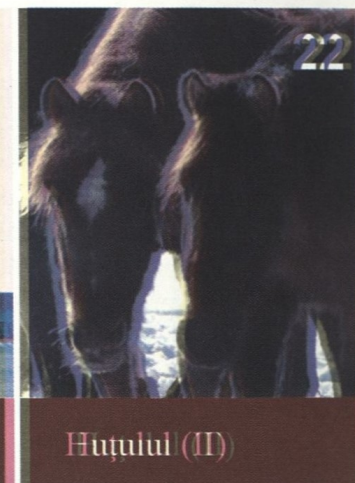
Apărătorii credinței

Calul în istoria Japoniei (IV)

Arta Iberiei

Huțulul (II)

editorial

4 Palio

din Siena

7 De ce nu avem

hipodrom

din ieslea literară

10 Manciu

10 Calul față în față

cu incoerența

unui sentiment

lecturi

11 Succesul olimpic

al lui Rang

și neșansa echipei

României

galop și civilizații

12 Apărătorii

credinței

14 Calul în

istoria Japoniei (IV)

16 Calul în industrie

ecvestră

18 Arta Iberiei

restituiri

20 Rasele de cai

din România:

Rasa Nonius

dosar rase

22 Huțulul

26 Lokai & Tersk

discipline

28 Despre aluri

competiții

30 „Cupa Națiunilor“

În fața unor noi provocări

32 Dopajul:

Ofensa adusă ... calului!!!

sănătate

34 Disautonomia ecvină

sau „boala de iarbă“

36 Comportamentul

cailor la pășune

26

Lokai & Tersk

28

Despre aluri

32

Ofensa adusă
...calului!!!

30

„Cupa Națiunilor“
În fața unor noi provocări

internațional

38 Uniunea Crescătorilor
de Cai din Slovacia:

Tradiția se păstrează

cunoaștere

41 AmiCal:

Calul meu e ... Cineva

hipica

42 „Cupa Dracula“

Juniori 2008

expoziții

44 Indagra Farm 2008

reportaj

46 Și caii grei sunt cai

competiții

48 Retrospectiva

anului 2008

eveniment

52 Premiul WAHO

a patra oară la

Herghelia Mangalia

38

Tradiția
se păstrează

36

Comportamentul cailor la pășune

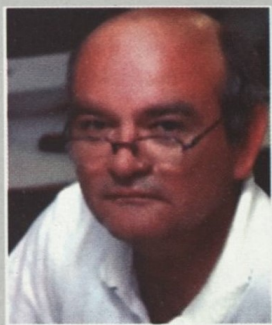
46

Și caii grei sunt cai

42

„Cupa Dracula“ – Juniori 2008

MANCIU

Ioan GROȘAN ■

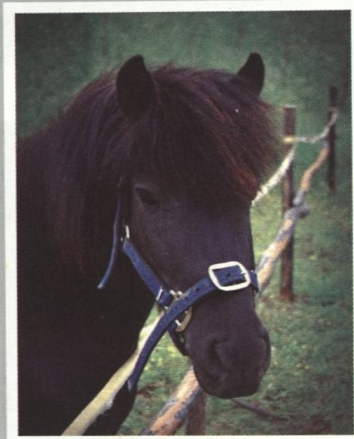
Printre multele povești care au rămas de pe urma venirii, în toamna lui 1944, a Armatei Roșii în satele transilvane din jurul Blajului, una mi-a rămas întipărită în memorie, poate și pentru faptul că se referă la familia bunicului meu din partea mamei. Se știa îndeobște că două lucruri atrăgeau brutalii, primitivii soldați sovietici: „konია” (caii) și „hazaica” (fata, femeia tânără). Ca un tăvălug de avangardă soseau în sate vestile despre rapturile și violurile ostașilor lui Staln, așa că nu e de mirare că femeile se ascundeau pe unde puteau, iar bărbații gospodari (viitorii „chiaburi”) care aveau cai îi duceau pe coclauri, prin păduri, doar-doar i-o scăpa de rechiziționare. Așa a procedat și bunicul Nicolae Lupean: a înhamat-o noaptea pe Vilma (superba iapă pur-sânge arab despre care am mai scris chiar în această revistă), alături de ea l-a legat pe Manciu, mânzul ei (care nu mai era chiar mânz, ci deja un tânăr armăsar ce nu se despărțea o clipă de iapă) și-a luat-o spre pădurea Cergăului. Ghinionul lui: dintr-un luminiș i-au sărit în față doi ruși. „Dokument!!!” – au urlat asiaticii. Bunicul meu, care era în genere un om blând, s-a enervat foarte tare și-a urlat la rândul lui: „Ce document îmi cereți, mă calicilor, mie, în țara țara mea?!” și i-a făcut cum i-a venit la gură. Un moment, rușii au rămas derutați de curajul furios al bunicului, dar și-au revenit repede, i-au pus automatul în piept și-au arătat spre Manciu, făcându-i semn să-l dezlege. Trebuie să spun că Manciu era o mândrețe de armăsar: negru – vorba ceea – ca pana corbului și cu o stea albă în frunte; și azi bătrânii satului își aduc aminte cu nostalgie de el. Bunicul a ridicat din umeri și le-a făcut semn să-l dezlege ei. Un rus s-a apropiat de Manciu, a dat să pună mâna pe frâu și-n secunda următoare era cu picioarele în sus, lovit năprasnic cu o copită. Celalt rus, după ce tovarășul lui s-a ridicat împleticit și înjurând de mama focului, a armat automatul și l-a îndreptat spre Manciu. A sărit bunicul, le-a făcut semn să aștepte și cu chiu cu vai și el, a reușit să-l despartă pe Manciu de Vilma, să-l împiedice și să-l lege de loitrea căruței, după care a încălecat pe Vilma și fără să se mai uite în urmă, dus a fost.

Urmarea a aflat-o peste câteva zile, când a revenit în sat: i-au povestit consătenii că l-au văzut pe Manciu plin de sânge, legat de un furgon, cu picior din față aproape rupt, mergând schiopătând îngrozitor în ariergarda glorioasei Armate Roșii.

Mi-a povestit mama că atunci a fost singura dată când l-a văzut pe bunicul Nicolae plângând.

CALUL FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU INCOERENȚA UNUI SENTIMENT

■ Traian T. COȘOVEI

O vorbă veche spune: „Calul de dar nu se caută la dinți”. Înțeleptele cuvinte vor să traducă pe românește că... adică... să nu cauți pricină cuiva. Calul nu a fost niciodată prilej de a găsi cusururi. Folosit la munci pe care omul nu le putea îndeplini de unul singur, de-a lungul istoriei, fie că era vorba de aratul câmpului, fie că era vorba de războaie, fie că era purtat prin turniruri cavalești, calul era pentru om o „emblemă” a spiritului simplu, bătaios și com-

petitiv. Privesc cu neplăcere la felul în care condiția calului se degradează pe zi ce trece. Să fie neșansa unei specii? Uneori asistăm la acte de cruzime care stârnesc indignarea telespectatorilor pasivi în fotoliile confortabile din fața televizoarelor. În văzul lumii, calul este bătut cu lopata, cu parul cu toporul sau înțepat cu furca.

Faptul că regimul comunist și-a făcut un program de exterminare a păturii sociale țărănești prin exterminarea sistematică a cailor, nu mai constituie un secret pentru nimeni. Dacă ne referim la cal doar ca mijloc de producție, am putea să ne oprim aici... îi iei țaranului calul și îl lași să moară de foame. Dar ca să crezi că distrugi burghezia demolând hipodroame mi se pare o exagerare ideologică împinsă până la absurd. Până și spiritul competitiv devenise ceva discordant într-o societate în care egalitarismul părea cuvântul de ordine.

Vremurile au trecut și calul a devenit un obiect de lux pe care îl „călăresc” chiar urmașii celor care au vrut să-l distrugă ca specie. E de bon ton și trendy să mergi la echitație, să ai un cal pe lângă cele patru BMW-uri din curte... calul a devenit un fel de breloc al agesivității potențailor care, din căruță, din teleguță au sărit direct în șaua oportunității.

Această ispită nesăbuită îmi aduce aminte de cuvintele lui Nicolae Steinhardt: „Chemarea stoicismului rămâne vie pentru mulți oameni superiori, și acum. Stoicismul e nobil, cine ar putea s-o conteste? Dar e acru. Stoicul e demn, surâsul lui totuși e crispat, amarnic și plin de resentiment, de tăcută (stăpânită, fără îndoială) îmbufnare. Creștinismul nu-i nici acru nici temător în fața vieții. Nu propune o fugă, ci altceva nespun mai greu și mai eficient, transfigurarea. Acest ceva e temerar și măreț.”

Ocazionali posesori de cai, care se mândresc pe degeaba cu investiția în nechezatul lui nobil, nu fac decât să-și trădeze lipsa de ideal și incoerența unui sentiment.

SUCCESUL OLIMPIC AL LUI RANG ȘI NEȘANSA ECHIPEI ROMÂNIEI

(fragment din volumul „Călăreți, obstacole, victorii“,
apărut la Editura Sport-Turism, 1978 - Continuare din numărul trecut)

Felix ȚOPESCU ■

Pe plan internațional, prima evoluție a unui călăreț român a avut loc în anul 1909 la Torino (Italia), unde căpitanul Dinu Șoutzu a câștigat „Cupa Duceului de Genova”. Ulterior, începând din 1910, câțiva călăreți români au participat la concursuri din Franța și Italia, dintre care date precise au rămas la Spa, unde locul I într-o probă de steeple-chase a fost câștigat de cpt. Iacob Filip.

Săreau – cal și călăreț – într-un acord perfect și cu o precizie de ceasornic, încât îmi pierdusem orice speranță că vor putea greși la vreun obstacol. Trecuseră și de-al cincilea obstacol fără greșală, și iată că Tora ezită puțin în fața oxerului, care se rostogolește jos în iarbă.

Un „ahhh!” general izbucnește... ca un regret pentru greșeala comisă, dar... vorba ceea: „se mai întâmplă”.

Am răsuflat ușurat gândindu-mă la ce perspectivă i se deschidea lui Rang, în cazul când va executa parcursul fără să greșească.

Totul depindea acum de tactica pe care el o va adopta.

Față de timpul realizat de Hasse – 59 1/5 secunde, Rang trebuia să imprime o trenă mai rapidă, pentru ca în cazul unei greșeli (4 puncte) să-i fie superior lui Hasse prin timp. O altă tactică ar fi fost ca Rang să meargă mai prudent, cu scopul de a termina barajul fără să doboare vreun obstacol și, în acest caz, față de cele 4 puncte penalizare ale adversarului său, ar fi obținut victoria.

Începuse să se înnopteze și arbitrii de la obstacolul doborât de Tora nu se grăbeau să-l refacă. În schimb, șeful pistei trecuse la verificarea, rând pe rând, a celorlalte cinci obstacole – având pare-se interesul de-a întârzia startul călărețului nostru, cât mai pe întuneric posibil (un fel de tragere de timp, ca la fotbal).

Când s-a dat semnalul de plecare a românului, discuțiile din tribune încetaseră

brusc și liniștea cuprinse din nou stadionul.

Rang porni foarte liniștit și, galopând într-un acord perfect cu Delfis (1/2 – pursânge – 10 ani – 1,70 m), trecu ireproșabil obstacol după obstacol, într-o trenă mai mică ca a lui Hasse, cu vădit interes de a termina parcursul fără nici o dărmare.

Acele cronometrului electric instalat pe stadion arătau că Rang depășise timpul lui Hasse, dar pentru a obține victoria trebuia ca el să termine parcursul cu zero puncte penalizare.

La fel ca și Hasse a ajuns fără greșală la ultimul obstacol și, în momentul când ne pregăteam să explodăm de bucurie, a căzut bara din spatele oxerului, atinsă foarte ușor de Delfis cu unul din picioarele dinapoi. În acel moment dimensiunile oxerului erau de 1,50 m înălțime și de 1,90 lățime.

Timpul realizat de Rang – 72 4/5 secunde – i-a dat câștig de cauză lui Hasse, la o diferență de 13 3/5 secunde, care astfel și-a adjudecat medalia de aur. Lui Rang i-a revenit medalia de argint.

Succesul lui Rang ne-a umplut inimile de bucurie, atât datorită faptului că pentru prima dată România intra în posesia unei medalii olimpice de argint, cât și pentru că ea a fost câștigată de un călăreț.

Medalia olimpică a lui Rang a avut darul să ne atenueze necazul pricinuit de pierderea titlului olimpic la proba pe echipe „Marele Premiu al Națiunilor”.

În această probă, din echipa

României au făcut parte: Toma Tudoran cu calul Hunter, Constantin Apostol cu Dracu-Știe și Henri Rang cu Delfis.

Primul dintre români care s-a prezentat la start a fost T. Tudoran. El trece fără greșală primele trei obstacole, doboară la al patrulea, trece de asemenea fără greșală următoarele patru obstacole și când ajunge în fața obstacolului nr. 9 – un zid de 1,60 m – alunecă pe gazonul prea mult ud; totuși calul încearcă să treacă peste zid, lovește creasta acestuia din care cad 3-4 capace și, încurcat de acestea, nemaiputând executa săritura... se oprește. Arbitrii de la obstacole se reped să reconstruiască porțiunea de zid doborâtă, în care timp Tudoran împinge scurt calul și de pe loc sare peste porțiunea zidului ce rămăsese intactă la înălțimea de 1,60 m. Juriul nu reacționează cu nimic, dar Tudoran continuă să sară obstacol după obstacol și termină în aclamațiile publicului, fără să mai facă vreo greșală.

Minutele treceau și nu se anunța rezultatul lui Tudoran. La juriu au fost discuții dacă Tudoran trebuia sau nu descalificat pentru faptul că reluase parcursul mai înainte ca zidul, pe care-l doborâse prin oprire, să fie integral reconstituit. (Regulamentul prevedea că, în cazul când un obstacol este doborât prin stopare, călărețul este obligat să aștepte reconstituirea obstacolului și semnalul juriului, după care să reia săritura și să continue parcursul).

(Continuare în numărul viitor)

APĂRĂTORII CREDINȚEI

■ Ioan CRISTESCU

Carol cel Mare

Invaziile maure din sec. VII și VIII au avut o influență profundă asupra omenirii. Cultura musulmană a acționat ca o forță revigoratoare, ce s-a manifestat din Africa de Nord spre Spania, pentru a-și pune amprenta pe inima unei Europe rătăcite în Evul Întunecat, a cărui moștenire culturală se afla în ruină. Mai presus de orice, expansiunea Imperiului Islamic a declanșat o înnoire a credinței atât de puternică, încât s-a opus și, în cele din urmă, a stopat avansarea armatelor musulmane. Înfrângerea maurilor în bătălia de la Poitiers, din anul 732, este considerată crucială în oprirea înaintării musulmanilor în Europa. Ea a marcat, de asemenea, începutul afirmării conceptului apusean de cavalerism, în cadrul căruia, nobilul călare a reprezentat cele mai înalte idealuri ale epocii, devenind întruchiparea ordinii, politeții și corectitudinii morale.

Călăreții mauri

Marile succese realizate de Islam în doar 100 de ani s-au datorat capacității de a desfășura detașamente numeroase de călăreți agili. Eventuala speranță a Europei creștine pentru a se opune atacării granițelor sale și, astfel, a evita însuși dispariția creștinătății, era condiționată de crearea unei forțe de reacție ecvestre, care să facă față cu succes cavaleriei maure. Această sarcină și-a asumat-o Charles Martel, prim-ministru al regelui francilor, cunoscut drept „Ciocanul Creștinătății”.

PLECAREA LA LUPĂ

Fresca din Capela Templierilor, Cressac, descrie bătălia de la Brocquell din 1163. Șaua ce îi înconjoară pe călăreț și îi conferă acestuia o mai mare siguranță precum și piciorul întins în față sunt specifice perioadei. Dacă caii sunt înfățișați aici proporțional în raport cu călăreții, înseamnă că nu aveau mai mult de 1,42 m.

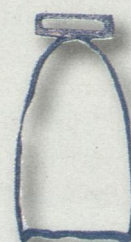
Când maurii au trecut în Spania, în anul 711, regatul franc din Galia era încă slab pregătit pentru rezistență, în eventualitatea unei agresiuni directe. Forța și coeziunea națională în Galia se aflaseră în declin constant de la căderea Romei, în sec. V, iar trupele ecvestre lipseau cu desăvârșire. Ultimul rege merovingian al Galiei ajunsese în situația de a călători în car, iar francii ce luptaseră contra goților în Italia, în 539 și 552, o făcuseră ca pedestrași, doar regele și gardianul său fiind călare.

Armata lui Martel

Realizând că maurii nu vor putea fi învinși în lipsa unei componente ecvestre substanțiale, Martel a purces la reorganizarea armatei france. El a pus accent pe cavaleria grea, spre deosebire de trupele maure. Conceptul se baza pe detașamente numeroase de cavaleri în armură, disciplinați. Aceștia aveau să strângă rândurile, formând un zid de metal impenetrabil, care să absoarbă vigoarea atacului musulman. Apoi, șarja concertată a armatei lui Martel avea să dizloce orice concentrare de cavalerie ușoară, prin com-

SCARĂ DE ȘA ȘI PINTEN

Acest model de pinten din secolul X a fost folosit mai bine de 500 de ani. Europeanii au folosit pintenii pentru prima dată în bătălia de la Poitiers, din anul 732 î.e.n. Această scară, descoperită în Franța, datează din secolele X-XI.

binăția forței și a elanului.

În scopul fortificării trupelor de cavalerie grea, Martel a oferit domenii ca recompensă pentru serviciile militare. Această practică avea să devină un factor predominant în sistemul politic și social medieval. Maniera lui Martel de utilizare a cavaleriei grele a fost, de asemenea, îmbrățișată la scară largă; ea a încurajat crearea unor rase de cai suficient de mari pentru a purta un om în armură, dotați cu energie și curaj. Necesitatea imediată a constatat în încrucișarea lentului cal de pădure european cu orientalul cu sânge cald, furnizat de invaziile arabe. Caii din armata lui Martel aduceau probabil cu coarser, variante mult mai puțin active ale frisianului de azi, sau poate chiar cu Percheron. Aceștia nu puteau avea o înălțime mai mare de 1,52 m.

PIESĂ DE ȘAH

Această piesă de șah, reprezentând un călăreț medieval, face parte din Tezaurul lui Carol cel Mare, de la Saint Denis. A fost făcută în secolul XI, în centrul Italiei, în fildeș. Îmbrăcămintea cavalerului se distinge foarte clar mai ales coiful, scutul, sabia, armura și pintenii.

Tipuri de cavalerie

Bătălia de la Poitiers, din anul 732, a fost, printre altele, o confruntare a două filosofii ecvestre puternic contrastante. Metoda musulmană, precursora a tradiției cavaleriei ușoare, presupunea cai mici, duri, agili, nu mai înalți de 1,42 m, și călăreți ce-și țineau picioarele în scări

MUSULMAN VERSUS CREȘTIN

Carol cel Mare, Sfântul Împărat Roman, a apărut Europa Creștină împotriva invadatorilor musulmani.

Aici, într-o ilustrație din Marile Cronici ale Franței (1375-1379), el și armata sa înfruntând forțele musulmane, care sunt înfățișate ca niște demoni bătând în tobe.

înalte, cu genunchii îndoiți. În această poziție, un arcaș, care se ridica în scări precum un jucător de polo la lovirea mingii, își putea valorifica optim arma. O asemenea poziție făcea, de asemenea, mai ușoară evitarea unei lovituri de sabie descendente. Tactica șarjei concertate, în formație strânsă, nu era folosită aproape niciodată de călăreții musulmani.

Cavalerii franci erau mai lenți, cântărind de două ori mai mult decât inamicii lor. Ei acționau mai degrabă ca un corp compact, decât în formațiuni răsfirate, precum călăreții musulmani. Ei călăreau cu picioarele întinse, ancorați între partea posterioară a șei și scară. Aceasta a fost una dintre primele ocazii în care scara a fost utilizată de cavaleria europeană. În bătălie, atacurile maure repetate s-au izbit de zidul metalic, iar când cavalerii au contraatacat, impactul a doborât călăreții mauri, deși caii francilor nu erau suficient de iuși și apți pentru urmărirea inamicului risipit.

Nepotul de fiu al lui Martel, Charlemagne (742-814) a continuat și extins principiul cavaleriei grele, pe măsură ce i-a gonit pe mauri din nordul Spaniei și a realizat unificarea Europei centrale. Campion al credinței creștine, cea mai importantă personalitate a Europei

acelei vremi, el a întemeiat Sfântul Imperiu Roman în anul 800. A fost, mai mult decât oricare altul, creatorul imaginii romantice a cavalerului creștin.

Cruciadele

La două sute de ani după fondarea Sfântului Imperiu Roman, cavalerii creștinătății se aflau din nou în ofensivă, oameni ca Cidul conducând Reconquista, ce avea să-i scoată pe mauri din Peninsula Iberică. Cidul a recucerit Valencia în 1094. În anul următor, la Conciliul de la Clermont, Papa Urban II a chemat puterile creștine să se reunească într-o cruciadă, care să elibereze Țara Sfântă de „necredincioși” – turcii seldjukizi, ce ocupaseră Palestina cu un sfert de secol în urmă. Godefroy de Bouillon a condus prima cruciadă în Asia Mică, în anul 1097, iar Ierusalimul avea să fie cucerit de cavalerii creștini în anul 1101. A fost apoi menținut, destul de precar, de ordinele Templierilor, Ospitalierilor, respectiv Teutonilor.

Așa cum participarea la Jihad, Războiul Sfânt, era un act de credință esențial pentru musulmani, Cruciadele reprezentau, teoretic, o datorie pentru cavalerii creștini, fiind întreprinse în slujba Domnului și a suzeranului. Mii de oameni au purces către Răsărit, îndurând vicisitudinile călătoriei sub formă de pelerinaj.

ÎMPĂRATUL CREDINȚEI

În această ilustrație din secolul XIV, a lui Vincent de Beauvais, Carol cel Mare este reprezentat ținând în mână sfera majestății. Carol cel Mare, care a întemeiat Imperiul Roman în anul 800 î.e.n. a susținut imaginea cavalerului creștin și a extins principiul cavaleriei grele.

CALUL ÎN ISTORIA JAPONIEI (IV)

TEHNICI DE ESCHIVARE – JŌTAI SABAKI

■ Tatiana SEGAL

În timpul luptelor sau întrecerilor, cavalerul se află de regulă în situația de a trebui să se eschiveze în fața unui atac de tip tchobo (trecere încrucișată a doi cavaleri). Eschiva este mult mai lesne de realizat în cazul în care cavalerul dispune de o armă cu ajutorul căreia să se apere de atac. Din păcate, adeseori, călărețul a fost dezarmat de adversar (după folosirea unei tehnici de luptă – Norikata sau Orikata) și va fi obligat să folosească una din tehnicile de eschivă atât pentru a nu fi lovit cât și pentru a rămâne în șa. Aceste tehnici se diferențiază și în funcție de poziția atacatorului. Astfel, de exemplu, dacă apărarea se face în fața unui pedestru, se va folosi Naginata, iar în cazul în care se evită proiectile – Yali sau alte stiluri.

Ca în toate celelalte tehnici, deplasările se fac spre stânga (*hidari*) și dreapta (*migi*).

Menționăm că folosirea unei chingi de legătură poate asigura securitatea călărețului și-i poate înlesni anumite mișcări, dar nu este absolut necesară pentru acest tip de eschive.

Jōtai irimi (eschivă laterală înainte)

Când folosește această metodă de eschivă, călărețul își menține picioarele în poziție normală, dar își apleacă bustul înainte și își apără partea superioară a corpului „ascunzând-o” în spatele grumazului calului. (Fig. 1)

Într-o astfel de poziție se recomandă călărețului să nu strângă hăturile pentru a nu-l lovi cu ele pe cal peste bot. Totodată este normal ca frâiele să fie ținute în mână opusă părții în care se

Fig 1

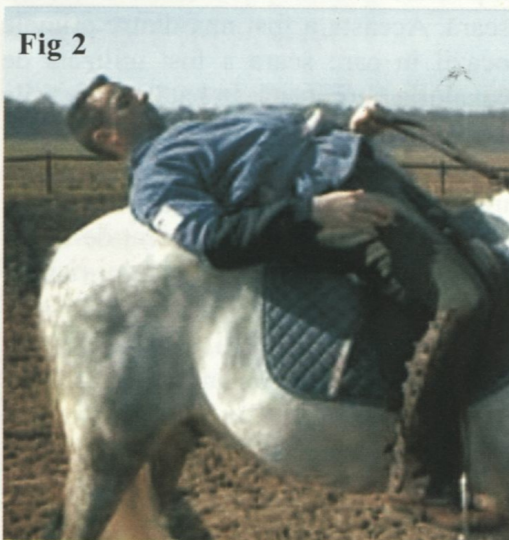

face eschiva. De exemplu, dacă eschiva se face spre dreapta, hăturile vor fi ținute în mână stângă. Totodată, călărețul va avea grijă să nu „se ascundă” prea mult în spatele calului, căci, dacă vrea să rămână stăpân pe situație și să observe ce se întâmplă va trebui să-și ridice puțin capul deasupra liniei coamei calului.

De asemenea, el se poate sprijini cu mâinile de greabănul și gâtul calului pentru a se ridica din nou în șa.

Jōtai hiki (eschivă pe spate)

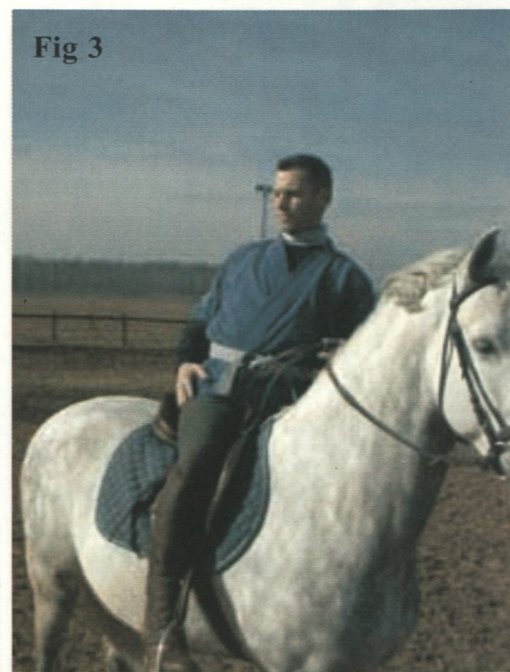
Fig 2

Cavalerul se lasă pe spate ca și cum „s-ar culca” pe linia formată de spatele – rinichii – crupa calului. El trebuie să fie atent la poziția picioarelor care trebuie să rămână neschimbată (fața de ținuta dreaptă în șa) cât și la libertatea hăturilor. Ca să nu mărească tensiunea la nivelul zăbalei, trebuie să întindă brațul (Fig. 2)

Revenirea în poziție normală se face prin contracția mușchilor abdominali ai călărețului astfel încât să nu tragă de hături.

Fig 3

Jōtai nagashi (fentă a corpului)

Printr-o mișcare a soldului, cavalerul „își răstoarnă” partea superioară a corpului răsucindu-și umerii. Este ceea ce se numește o eschivă ușoară prin care călărețul urmărește să lase să treacă (să alunece) pe lângă el atacul (sau obiectul

cu care este atacat). Cum această mișcare asemănătoare cu una ondulatorie, călărețul va avea tendința (greșită și de evitat) de a-și deplasa picioarele. Cavalerul nu trebuie să uite că orice mișcare a picioarelor poate fi interpretată de către cal drept o comandă și executată ca atare. (Fig. 3)

Jōtai hilaki (formă de echilibrare)

Fig 4a

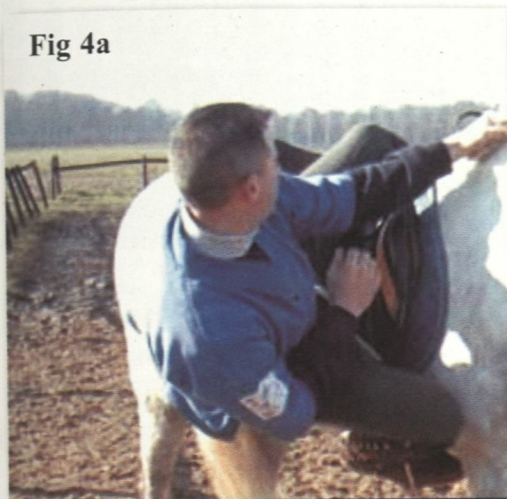
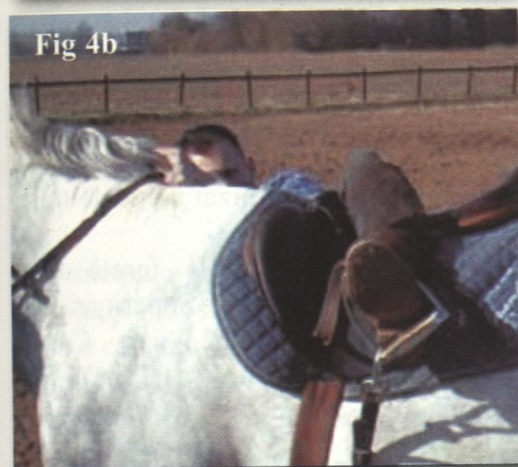

Fig 4b

Echilibrarea se poate realiza pe partea stângă (*hidari*). Cavalerul „se prăbușește” pe partea stângă a calului sprijinindu-se în scări (pentru această eschivă chinga de legătură este indispensabilă în cazul cailor iuți) cu golul genunchiului drept plasat sub locul șeii. Picioarul drept face o mișcare de rotație în scară astfel încât să-și găsească punct de sprijin în aceasta. Călărețul, aflat pe partea laterală a calului, face o mișcare de rotație cu umerii și soldurile pentru a se așeza cât mai perpendicular posibil față de cal și a putea privi astfel spre dreapta, direcția de unde vine pericolul. Priza ideală pentru hățuri este în mâna dreaptă (opusă părții în care se face

eschiva). Totuși, atunci când călărețul are în mână dreaptă o armă pe care urmează să o folosească pentru a-și apăra piciorul drept, expus atacului advers, frâiele pot fi ținute cu stânga. În acest caz, cavalerul trebuie să aibă grijă să nu tragă de ele pentru a nu schimba direcția de mers a calului. Călărețul nu are voie să uite că mâna stângă are tendința de a se deplasa spre stânga împreună cu tot corpul. (Fig. 4a și 4b)

Revenirea în șa se face prin împingerea în scara stângă și tragerea piciorului drept în poziție normală. Astfel călărețul nu va trage de hățuri.

Când această eschivă este executată cu spatele plasat în lungul părții laterale a calului și capul în jos (ca și cum ar fi târât pe pământ) se numește **Jōtai ōhilaki**.

Nagashi (falsă descălecare)

Când se execută la stânga (*hidari*), călărețul își scoate piciorul drept din scară și și-l trece pe deasupra crupei calului. El „descalcă” având drept punct de sprijin în scara stângă. Picioarul drept este ținut întins sub burta calului chiar în spatele picioarelor lui anterioare. Călărețul ține în mâna stângă atât hățurile cât și o parte din coama calului sau oblâncul șeii. Mâna dreaptă se sprijină pe arcada din spate a șeii. Călărețul nu se va ascunde complet în spatele calului astfel încât să poată privi spre locul de unde vine pericolul. (Fig. 5)

Pentru a reveni în șa, călărețul împinge piciorul în scara stângă ajutându-se cu mâna stângă, în care ține hățurile și care se sprijină fie în coama calului, fie în greabăn, și cu mâna dreaptă în tracțiune pe partea din spate a șeii.

Fig 5

Ōnagashi (eschivă ghemuită)

Când se realizează la stânga (*hidari*), călărețul își ia avânt cu bustul din spate spre înainte. În același timp, își scoate piciorul drept din scară, îl trece pe deasupra crupei calului îndoiindu-și totodată piciorul stâng. Cavalerul își răsuște corpul în jurul genunchiului

FIG 6a

stâng care este și punct de sprijin. Prin această mișcare de rotație, coapsa stângă a călărețului se lipește între trăgătoarea și partea laterală a șeii. Cavalerul, sprijinit numai în scara stângă, își întinde piciorul drept ca să nu-l târâie pe jos. În timpul pregătirii acestei mișcări, el se poate sprijini cu mâna stângă pe oblânc. Ideal ar fi să se sprijine cu ambele mâini. De altfel, o șa cu oblânc tip voltijă oferă cel mai bun sprijin pentru această tehnică. (Fig. 6a și 6b)

Pentru a reveni în șa, cavalerul va executa în același timp o mișcare a soldurilor, cu o împingere în scara stângă, tracțiune a mâinii stângi de oblânc și „aruncarea” piciorului drept pe deasupra crupei calului cu avântul mâinii drepte spre oblânc pentru a mai avea un punct de sprijin.

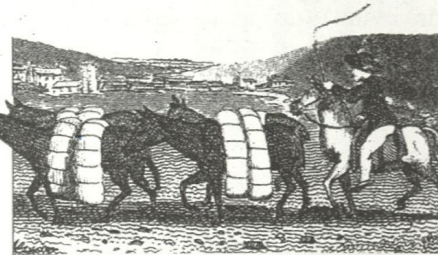
Fig 6b

CALUL ÎN INDUSTRIE

■ Ioan CRISTESCU

Perioada cuprinsă între anii 1789 și 1832 a marcat o transformare fundamentală a societății britanice, cu impact asupra întregului context al comerțului internațional. Era Revoluția Industrială, ce transfera mașinilor munca efectuată de mâna omului vreme de secole. Cu toate acestea, noua eră industrială era dependentă aproape în totalitate de efortul a sute de mii de cai. Chiar și după ce căile ferate au pus capăt epocii magnifice a trăsurilor, calul a rămas un element esențial. De fapt, căile ferate, slujind industria manufacturieră ce-și lua avânt, au reprezentat un stimulent pentru utilizarea cailor și, implicit, pentru creșterea unor animale de tracțiune în scop comercial.

Căile Ferate

Vreme de mai bine de un secol, companiile de căi ferate au fost cei mai importanți utilizatori și proprietari de cai din Marea Britanie. În anii 1890, doar în Londra, companiile majore țineau grajduri cu 600 de cai, efectivul total fiind estimat aici la 300000. În 1928, London, Midland and Scottish Company (LMS) încă deținea 9681 de cai, numărul acestora fiind de 8500 cu 10 ani mai târziu.

Caii transportau, la și de la stațiile feroviare, mărfuri și materii prime, cărbuni pentru furnale, alimente pentru locuitorii orașelor, în timp ce tot mai mulți oameni utilizau căile ferate, solicitând serviciile unor vehicule, precum birje și omnibuze. Cai de tracțiune erau utilizați la magaziile de mărfuri și pentru manevrarea materialului rulant. Erau mai ieftini decât mașinile cu aburi, mai convenabili și mai eficienți. Ultimul cal pentru manevrare s-a aflat la Newmarket, centrul industriei de curse britanice. Trăgea boxele cailor, transportarea cailor pe șine fiind mai degrabă regula decât excepția, în dauna transportului

ȘINA DE CALE FERATĂ

Această căruță a cailor ferate a fost folosită prima dată de Chaplins, una din cele mai mari companii miniere private din Marea Britanie.

rutier, și a activat până în 1967, cu mai puțin de un an înaintea retragerii ultimei locomotive cu aburi de pe liniile ferate.

Majoritatea cailor feroviari au lucrat la căraușie și livrare. Mai multe tipuri de cai au fost utilizați până în anii 1960 pentru transporturi mai grele sau mai ușoare, ca și pentru distribuirea de colete.

Trenuri trase de cai

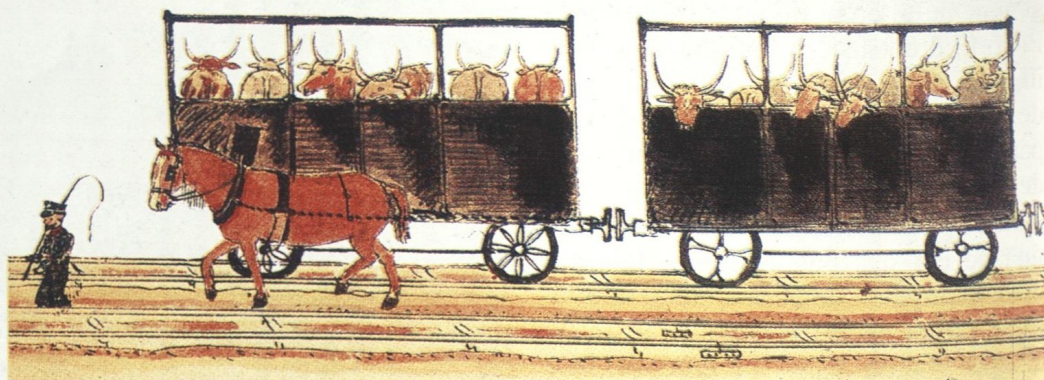
Deși George Stephenson (1781-1848) a inaugurat prima cale ferată pen-

tru transport cu aburi în 1825, când Locomotion I a tractat un tren de vagoane cu pasageri, pe linia de 33 km între Darlington și Stockton, cailor au asigurat transportul de bunuri și persoane, pe distanțe scurte și medii, atât înaintea aceluși eveniment, cât și după. Primul tren tras de cai, legând Wandsworth de Croydon, a fost Surrey Iron Railway, ce și-a început activitatea în 1803. O linie similară din Irlanda de Nord, cu capătul la Fintona Station, a utilizat vehicule trase de cai până în 1957.

O fermecătoare cale ferată lega orașul Linz, din Austria Superioară, cu Budweis, în Boemia (azi, Ceske Budejovice, în Republica Cehă). Era principalul mijloc de transportare a sării în Boemia, înainte transportată de oameni sau ponei, și transporta și pasageri. A fost inaugurată în data de 21 iulie 1832, de împăratul Francisc I, care, împreună cu împărăteasa, a voiajată de la Urfahr la St Magdela într-un landou prevăzut cu roți din fier mansonate. Lungimea totală a liniei era de 200 km,

CALUL CARE GAREAZĂ

Cailor au fost folosiți foarte mult în depozitele cailor ferate și pentru garări. În această lucrare a lui Eilliam Francis Freelove (1846-1920), vagoanele care transportau vitele sunt duse la locul lor de un singur cal. Ultimul cal folosit pentru garări a muncit până în 1967.

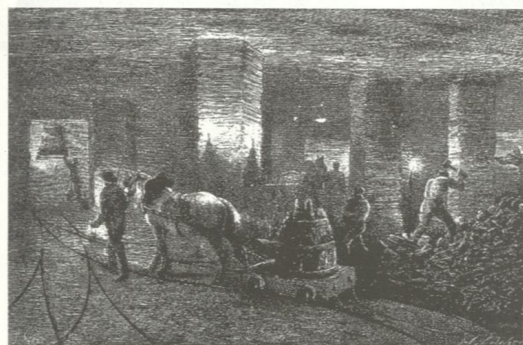
TRANSPORTUL DE CHERESTEA

Mulți cai au fost folosiți în industria americană de chereștea. În acest scop, funicularele de chereștea din California aveau nevoie de o echipă formată din opt cai pentru a face față pantelor abrupte.

iar performanțele maxime au constat în transportarea a 159000 pasageri și 100000 tone de mărfuri anual. A funcționat 40 de ani, până în 1872.

Transportul minier și cărașia

Principala sursă de energie pentru Revoluția Industrială și căile ferate aflate o constituia cărbunele. La capetele pușurilor, caii învârtteau troliul macaralei, mutau sau acționau alte utilaje grele

PONEII DE MINĂ

Mii de ponei au fost ținuti în grajdurile subterane pe tot parcursul vieții fiind folosiți în industria britanică de cărbune. Poneii au reprezentat o forță importantă în operațiunile de săpare a sutelor de pușuri care-au dus la dezvoltarea Revoluției industriale.

și tractau vagonetii cu cărbuni. Mii de ponei au lucrat și trăit în subteran din secolul XIX până în 1994, când ultimii au fost retrași de la exploatarea Ellington, din Northumberland.

Până în secolul XIX, Marea Britanie a avut și o rețea de rute de cărașie. În Europa și în alte zone, cu teren muntos și puține drumuri adecvate, cărașia a fost utilizată până în secolul XX.

Industria în SUA

Și industria americană a fost dependentă de puterea animală și a utilizat mii de cai în orașele sale. Nu există evidențe ale căilor ferate cu tracțiune cabalină, dar au existat linii în exploatarea forestieră, pentru facilitarea deplasării buștenilor mari și foarte grei. Echipa de șase sau opt cai erau necesare pentru tractarea lemnului în susul pantelor, existând și mențiuni despre utilizarea catârilor. Aceștia erau preferați în întreaga țară, mai ales în statele din sud, dar catării cărași nu au constituit o caracteristică a economiei. Utilizarea pe scară largă a catârilor și a cailor ușori, în condițiile dezvoltării economice din secolul XIX, se datora parțial lipsei tipurilor de cai puternici din Europa, cu toate că tipul olandez era importat în New Amsterdam (azi New York) la

sfârșitul secolului XIII. Utilajele folosite în prerii erau tractate de echipe de 30 sau mai mulți cai, toți fiind considerați ușori la standardul european. SUA și Canada dețin locurile fruntașe la utilizarea cailor în cercetarea farmaceutică, multe ferme funcționând în acest scop, în ambele țări. De exemplu, în Ontario se găsesc peste 100 de ferme unde este colectată urina iepelor gestante, în vederea producerii estrogenului pentru pilule anticoncepționale și medicamente pentru atenuarea efectelor menopauzei.

MĂGARI CĂRĂUȘI

În munca grea și intensivă din India, măgarii țin locul basculantelor și utilajelor grele în transportul pământului și al molozului rezultat din construirea drumurilor. Altfel, acești măgari carău și sunt obișnuiți să transporte tot felul de lucruri.

ARTA IBERIEI

■ *Nina LUPU*

Calul spaniol a predominat în Europa mai bine de 300 de ani, de la Renaștere la începutul secolului XIX. După cum scria William Cavendish, Duce de Newcastle, unicul Maestru englez în arta ecvestră, era „...cel mai nobil cal din lume ... și cel mai potrivit dintre toți pentru un rege în ziua triumfului“. Sângele spaniol era utilizat pentru ameliorarea aproape a tuturor raselor cunoscute. Caii spanioli duși la Lipița de Arhiducele Carol de Austria, în 1583, au constituit elementul fondator al rasei

PLACĂ DIN GRAJD

Bea, bea, calul meu. Fie ca Dumnezeu să te apere de rele.

CALUL NOBIL

Armăsarul de la Școala Andaluză (Jerez) înfățișează toată splendoarea majestuosului Cal Spaniol

ARTA CLASICĂ

Un armăsar al Școlii execută clasicul *piaffe*, ținut de căpăstru, cu umerii ridicați și crupa coborâtă. Calul Spaniol a moștenit abilități elastice, de gimnast și este foarte

agil. Din punct de vedere fizic, acești cai sunt foarte bine dezvoltăți, cu spatele puternic, plin de forță.

lipițane, un merit recunoscut în titulatura Școlii „Spaniole” din Viena, care rămâne, după 400 de ani, instituția supremă în materie de călărie clasică. Îndeosebi datorită acestui cal demn de superlative, în Spania și Portugalia există o și mai veche tradiție a călăritului, în care, taurii pentru lupte, negri și agili, din Peninsula, au jucat un anumit rol. Există mențiunea, conform căreia Iuliu Cezar, un călăreț foarte dotat, care deținea o casă la Jerez de la Frontera, capitala vinului de Xeres, a fost primul om în Spania care a luptat călare cu taurul, în stilul luptelor ce puteau fi văzute în circurile din Elada și Roma. Jerez, aflat în inima zonei

tradiționale a calului spaniol, găzduiește Școala Andaluză de Artă Ecvestră. Desigur, accentul diferă de cel de la Școala Spaniolă, sau de la Cadre Noire în Franța, dar rămâne clasică în esență, etalând unele mișcări timpurii ale clasicismului, precum spectaculosul *Pas spaniol*. Și Portugalia are a sa Școală de Artă Ecvestră, ce continuă să reflecte măiestria celui mai mare călăreț al acestei țări din ultimul timp, regretatul maestru Nuno Oliveira. Școala utilizează rasa Alter-Real, murg crescut special în acest scop. Clasicul Alter-Real supraviețuiește în urma infuziei puternice de sânge andaluz de la Jerez, păstrându-și propriile trăsături, cum face și Lusitano, deși ambele rase provin, indiscutabil, din aceeași familie spaniolă.

COSTUMUL CEREMONIAL

Acești călăreți ai Școlii Andaluze poartă costumul complet de ceremonie iar caii au și ei frâiele ceremoniale și coama aranjată conform tradiției.

PROTECTORUL SUBTIL ȘI EFICIENT AL CALULUI DIN VREMURILE BOLȘEVICE

Există oameni pentru care „meseria” nu este doar o simplă „brătară”, aurită sau nu, ea întrupându-se în mai mult decât atât, devenind o profesiune de inimă și suflet.

Nu sunt mulți cei care transformă „serviciul” dintr-o banală obligație cotidiană într-o adevărată pasiune fără limite.

Iar totul pare trăit și mai intens, atunci când linia dintre posibil și imposibil se topește în acea necuprinzătoare lume a celor care nu cuvântă dar care, într-un fel sau altul, din totdeauna, ne-au fost alături în scrierea istoriei: caii!

Pe un astfel de om am avut onoarea de a-l cunoaște în lunga mea carieră jurnalistică, petrecută și alături de devotații „oameni de cai”, dar și de mândrii lor parteneri.

ION APAHIDEANU

Specialist recunoscut, excelent organizator, prea puțin dispus la compromisuri, prețuit de prieteni și de dușmani (cine, oare, nu are și așa ceva?!).

Un OM, o PROFESIUNE, o VIAȚĂ DĂRUITĂ!

Ne-am propus să nu-i uităm pe cei care au contribuit, cu hărnicie și chemare lăuntrică, la creșterea și înălbirea lui Pegas. Este unul dintre multe motive pentru care începem a reda viața unor gânduri agățate, harnașement cu veche patină, dar de cea mai bună calitate, pe ușa „grajdului” numit iubire pentru cai. Iar această patimă și boală se află și în rândurile scrise de Ion Apahideanu, doctorul, care nici nu are nevoie de o altă prezentare pentru toți cei care au fost, sunt și, neîndoindu-se, vor fi membri ai „clubului călăreților”...

(Emanuel Fântâneanu)

RASELE DE CAI DIN ROMÂNIA

■ Ion APAHIDEANU

Continuare din numărul trecut

Rasa Nonius

Își trage numele de la armăsarul cu același nume, de origine anglo-normandă capturat de armata austriacă în anul 1816 din depozitul de armăsari Rosieres din Franța și adus la herghelia Mezohegyes din pusta ungurească. Acest armăsar era născut în anul 1810 în herghelia Calvados din Normandia din Orion 1/2 sânge englez și o iapă normandă. Era de culoare murg deschis și nu avea o conformație prea corectă. Avea talia de 177 cm capul mare și greoi, gâtul scurt, spinarea lungă și defectuos prinsă de șale, crupa îngustă, coada jos prinsă, spata scurtă și verticală, coastele puțin arcuite, jareții închiși și apropiați. Ajuns la Mezohegyes a fost înscris în registre cu numele de „Nonius Senior” montând în perioada 1818-1832. A lăsat un număr de 216 produși direcți (19 armăsari și 137 iepe) care semănau bine între ei, deși proveneau din iepe de origine diferită, ceea ce denotă o putere de transmitere ereditară deosebită a acestui armăsar. Produșii lui Nonius Senior au constituit baza biologică a calului Nonius de azi. Până în anul 1890 herghelia Nonius a ajuns la un efectiv de 284 armăsari și 3.203 iepe.

Armăsarii pepinieri primeau un număr matricol care se aplica pe toți produșii acestui armăsar la înțarcare prin dangale puse la locul șei cu fierul înroșit. Elementele aplicate erau: ex. pe partea stângă N 14, pe partea dreaptă 6. Produsul respectiv se numea Nonius 14-6 cu mamă Nonius, născut la Mezohegyes, adică era al șaselea produc al armăsarului Nonius 14 indiferent de sex. Lemnul de mamă (+) se punea numai când mama mănzuului era curată Nonius. Această metodă de individualizare prin dangale a fost răspândită ca atare și respectată în țările în care s-a răspândit calul Nonius.

Intrucât cu timpul în populația de cai Nonius formată la Mezohegyes au început să apară anumite defecte de exterior ca: profilul

berbecat, spata prea dreaptă, șale rău prinse, lipsă de tratament, începând cu anul 1861 s-au introdus la montă armăsari pur sânge englezi bine conformați urmărindu-se prin aceștia corectarea defectelor. Primul armăsar p.s.e. folosit la monta anumitor iepe Nonius a fost *Revoluer* (Melbourne-Sally Warfoot), după care a urmat Jackson (Blair Athole-Redpole), Vihar (Buccanner-Fern) și în ordine până în anul 1918 au mai montat încă 18 armăsari p.s.e. după care judecați după valoarea produselor cei mai importanți au fost: Ostreger, Ūrmeny, Fenék, Godfellow, Darczáz și Shennon.

În cursul formării și definitivării tipului de cal Nonius, s-a constatat o mare variabilitate în ceea ce privește talia și aptitudinile, fapt pentru care s-a hotărât împărțirea hergheliei în două, după criteriul exclusiv al taliei (sub și peste 161 cm). În acest mod separarea era arbitrară, ceea ce determina transferul din herghelia mare în cea mică și invers a armăsarilor și iepelor care ieșeau din standardul respectiv, lucru care se practica în mod curent.

Grupul cailor „Nonius-Mare” era format din exemplare masive, cu talia medie 165 cm, și greutatea corporală medie de 650 kg. Capul acestora era cam mare și uneori berebcat, urechile mari și uneori chiar blegi, gâtul musculos, grebănul puțin evidențiat, spinarea și șalele lungi, crupa bine dezvoltată, ușor oblică și coada jos prinsă. Spata era verticală, pieptul larg, toracele bine dezvoltat, membrele solide cu articulații largi și puternice. Culoarea dominantă era murgă și în mai mică măsură neagră. Apăreau din când în când și exemplare, aduse prin armăsari p.s. englez, care erau eliminate din crscătorie.

Herghelia de „Nonius-Mic” cuprindea cai mai frumoși ca exterior și mai omogeni, cu talia medie de 157 cm, greutatea medie 550 kg, care se pretau mai bine la tracțiune ușoară și călărie. Acești cai aveau capul mic și uscățiv, cu profilul drept, rar de tot convex, fruntea lată, ochii vioi, urechile drepte bine plasate și partate. Gâtul bine îmbrăcat în musculatură și

bine legat cu capul, grebănul bun, spinarea și șalele corecte și puternice, crupa bine îmbrăcată în musculatură, coada frumos prinsă. Membrele corecte ca aplomb, mersuri frumoase și elastice, temperament vioi. Culoarea dominantă era ca și la Nonius-ul mare murgă cu nuanțe mai deschise și mai închise și neagră.

Caii Nonius în general erau foarte buni pentru muncile agricole, transporturi, artilerie cei mari, cavalerie cei mici având o constituție robustă, caracter blând, temperament liniștit, uneori mergând chiar până la limfatic.

În teorie, în țara noastră, armăsarii de montă publică nonius, au fost folosiți începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în special în Crișana și Banat, dar și în vestul Transilvaniei, ajungând până la Brașov. În anul 1918 se aflau în depozitele de armăsari de la Dej, Homorod, Sf. Gheorghe, Salonta și Satu Mare, în total 1.130 de armăsari printre care cei Nonius ocupau primul loc.

După război în Transilvania au fost organizate trei depozite de armăsari: Homorod, Sâmbăta de jos și Parța, în care se găseau în total 509 armăsari, din care 228 erau Nonius (44,8%).

Materialul de reproducție Nonius, atât cel mare cât și cel mic a fost adus de la Mezöhegyes și crescut în continuare după aceleași principii – separat în două herghelii. La Bonțida (jud. Cluj), a fost adus Nonius-ul mic, format din: 8 armăsari pepinieri, 73 iepe mame, 41 iepșoare de 4 ani și 56 mânji sugari. Tineretul mascul și femel (1-4 ani) a fost cazat la început la herghelia Sâmbăta de Jos, de unde după un an a fost adus și acesta la Bonțida.

Nonius-ul mare a fost întâi la Rușetu, unde a rămas până în anul 1923, când a fost transformat la noua herghelie ce s-a înființat la Parța (jud. Timiș) în condiții climaterice identice aproape întru totul cu cele de la Mezöhegyes.

Până în anul 1940, cele două nuclee au fost crescute separat, în ambele herghelii făcându-se împerecheri, pe baza continuării cu tristețe a celor trei linii de sânge bine reprezentate atât la „Nonius-ul mare”, cât și la cel „mic”, liniile 29, 31, 36. În scopul păstrării caracterelor celor două tipuri și a liniilor de sânge menționate, se făceau atunci când era imperios necesar, transferuri de armăsari mai ales, de la o herghelie la alta.

Treptat diferența între Nonius-ul mic de la Brodița și cel mare de la Parța s-a accentuat atât din cauza condițiilor de

climă și de sol diferite, cât și pentru faptul că în herghelia Parța a montat până în anul 1940, un singur armăsar p.e. englez, Dezentar, care a avut un fiu armăsar pepinier, Dezentor-Nonius I, în timp ce la Bondița au montat în permanență armăsari p.s. englez, dintre care au dat producții cei mai buni au fost. Vulkán, Maglod, Hangos, Alfa, Hári János II și Tolag. Cei mai buni produși au fost descendenții lui Vulkán, care erau bine conformați, armonioși și cu performanțe superioare în special în probele de galop, un fiu al acestuia ajungând armăsar-pepinier-Vulkán-Nonius I., care a lăsat numeroase fiice iepe mame în herghelie.

În anul 1940, ca urmare a dictatului de la Viena, herghelia Bonțida a trebuit să fie evacuată, materialul de reproducție Nonius-mic fiind transferat la Pădureni (fata Parța) amestecându-se cu Nonius-ul mare. Din această contopire, a rezultat un tip mai armonios decât Nonius-ul mare și mai masiv decât Nonius-ul mic dar nu cu mult, care seamănă în general mai mult cu Nonius-ul mic.

În anul 1967 herghelia Pădureni aflată sub administrație Gostat, amenințată cu lichidarea, din acuza extinderii până la sufocare a acesteia, de taurine care erau pe primul plan, a trebuit să fie mutată în stare disperată la Zvoin, unde se mai află și azi, doar 22 de iepe mame. Herghelia Zvoin a fost între 1938 când s-a construit, și 1959 depozit de armăsari. Căzând sub Gostat a fost transformat în crescătorie de taurine și a revenit în rețeaua unităților hipice în 1971 împreună cu celelalte herghelii și depozite, subordonate CRCCR înființat în acel an. Se află la 16 km. Est de Timișoara, pe șoseaua spre Lugoj în stânga acesteia.

După război, Dir. Creșterii Calului (înființat în 1952) din Min. Agriculturii, a încercat să refacă nucleul de Nonius-mic de la Bondița, prin bună înțelegere cu Inst. De cercetări zootehnice care avea în subordine în aceea perioadă o parte din herghelii în număr de patru. În acest scop au fost aduse aici 20 de iepe și 3 armăsari de la Pădureni, dar I.C. Zootehnice a reușit până la urmă să împrăstie acești cai la alte unități ale sale, pierzându-se pentru creștere.

S-a încercat de către I.C.Z. cu titlul experimental, în perioada 1948-1959, montarea unor iepe Nonius de la Pădureni, cu armăsari trăpări, în scopul obținerii unor produși care să aibă o viteză superioară Nonius-ului la trap, fără a strica

prea mult conformația și robustețea Nonius-ului. Producții rezultați din iepe Nonius cu armăsari/trăpași, aveau într-adevăr o viteză mai mare la trap, dar păcătuiau în ceea ce privește masa corporală, fiind mai ușori și cu defecte de confirmare. La probele de calificare-trap 20 km, trăgând 450 de kg. Metișii cu trăpaș au luat din plecare un avans remarcabil față de Nonius, dar după 8-10 km s-au „muiat” treptat și au fost toți depășiți de aceștia, care au alergat cu viteză aproape ce 20 km. Crezându-se că lipsa de rezistență trebuie pusă pe seama trăpașului american cu care a început experiența (Crai II, Roland D., Ghiocel, Vivat II), s-a încercat și monta cu armăsari Örlov importați din U.R.S.S. (Kavun, Tobol, Rezonaus) contându-se pe rezidența mai mare a acestora, dar rezultatele de la probele de calificare nu au confirmat acest lucru, astfel că experiența a fost abandonată. Producții obținuți din încrucișarea cu trăpașul, nu au fost menținuți în nucleul de reproducție, decât în mod excepțional cei care semănau mai mult cu Nonius, în număr cu totul redus.

Dovada calităților energetice ale calului Nonius, este dată de rezultatele obținute la probele de calificare. La proba de rezistență și viteză la trap, 20 km cu 40 kg greutate trasă, a realizat viteza maximă de 24 km/oră, superioară tuturor celorlalte rase intermediare; la proba de tracțiune la pas pe distanța de 10 km trăgând 1.500 kg. A înregistrat o viteză medie de 8 km/oră; la proba de galop pe distanța de 2.400 m plat, cu greutatea călărețului de 65 kg, Nonius-ul mare a realizat în cursul anilor o viteză medie de 1' 19" - 1' 20" pe km., iar cel mic de Bonțida 1' 15" - 1' 16" / km. Recordul de viteză la galop în herghelia unificată de la Pădureni, a fost stabilit în anul 1953 (1' 11" / km) stabilit de armăsarul Ceahlău-Nonius-5 încălecat de călărețul Mihu Gheorghe. Tatăl acestuia a fost armăsarul Ceahlău p.s.e. (din Blue Boy- Celine).

O constatare care s-a impus în evoluția Nonius-ului mic de la Bonțida, până în anul 1940, a fost aceea că producții 1/2 sânge rezultați din monta iepelor Nonius cu armăsari p.s. englezi, au fost întotdeauna superiori atât ca exterior cât și ca performanțe celor 1/2 s. englez Furioso-North-Star crescuți în aceeași herghelie în condiții identice. S-a constatat de asemenea că aceiași armăsari p.s. englez, au dat produși mai buni cu iepele Nonius, decât cu iepe Furioso-North-Star.

RASELE RARE DE CAI MONUMENTE VII (II)

HUȚULUL

CAMARADUL DE NĂDEJDE AL
VÂNĂTORILOR DE MUNTE

■ Drd. Ing. Mihail LECHKUN, consilier AHN

„Șiruri nesfârșite de cai de munte (huțuli) se vedeau pe poteci. Caii erau mici ca niște ponei, bine legați, cu părul mare ce le acoperea și ochii. Pe ei erau așezate samarele. Pe samare se echilibrău marmitele cu mâncare și lăzile cu muniție, în special muniție de aruncătoare. Mă uitam cu multă duioșie la acești căluți. Și ei erau niște „eroi“. În fiecare seară, indiferent dacă ploua sau ninge, că lupta era în toi, ei porneau pe cărările de munte, unde luptau vânătorii, aducându-le cele necesare. Și chiar dacă se întâmpla ca soldatul însoțitor să cadă, lovit de vreun glonț rătăcit sau schijă de obuz, căluțul, acest prieten apropiat al ostașului, se prezenta singur în linia întâi cu samarele încărcate cu cele necesare luptătorilor,” [7], scria în memoriile sale generalul Leonard Mociulschi, personalitate militară de excepție a României (27 martie 1889 – 15 aprilie 1979). Cele câteva rânduri reprezintă prețioase observații asupra esenței caracterelor și funcției calului Huțul întreprinse într-unele dintre cele mai grele vremuri de încercare.

„...odată cu inventarea mitralierei și a altor echipamente de luptă moderne, care necesită cărașia, așa a venit, considerabil mai târziu [în comparație cu rasele de cai destinate cavaleriei], și pentru calul Huțul vremea unui nebănuț avânt în creșterea și dezvoltarea rasei,” nota Lt. Col. rez. Ernst Hackl [3].

În anul 1856 Col. Martin Ritter v. Herrmann, comandant al Hergheliei Rădăuți a reușit să găsească o cale prin care să scoată rustica populație din izolarea și uitarea munților și să-i deschidă un destin în rând cu rasele consacrate de cai ale Europei. Prin faptul că el a găsit la acea vreme înțelegere la superiorii săi, oamenii de specialitate din administrație, el a obținut astfel sprijin din partea statului pentru creșterea sistematică în cadrul hergheliei a acestei prețioase populații rustice de cai. Mai întâi a fost cumpărat un mic efectiv format din 10 iepe și un armăsar de 3 1/2 ani de la crescătorii din satele din vestul Carpaților Orientali. Pentru început, din motive legate de eficiență economică (reducerea costurilor) dar și de păstrare a caracterelor originare, micul nucleu a fost întreținut pe pășune în sistem extensiv pe un platou la Lucina. Acesta a fost totodată și gestul de întemeiere a faimoasei herghelii [3].

Gest întru conservarea resurselor genetice ecvine în secolul XIX

Istoria creșterii sistematice, ameliorarea genetică a calului Huțul se află în strânsă legătură cu utilizarea militară a acestuia. Această rasă a avut dintru început un statut bine definit de căraș al echipamentului militar pe versanții înclinați și accidentați ai muntelui, inaccesibili mijloacelor de transport mecanizate.

Pe fundamentul genetic solid, călit prin selecție naturală în nordul Carpaților Orientali, cernut prin nevoile zilnice de cărașie ale muntenilor în munca la pădure, la însoțirea turmelor, cirezilor și transportul bunurilor între cătunele izolate, începând cu anul 1856 la Herghelia Lucina, au fost șlefuite sistematic trăsăturile unui cal de munte performant cu aptitudini excepționale, utile unităților militare specializate pentru operațiuni în mediul alpin.

Col. Martin Ritter v. Herrmann a murit la 6 martie 1857, la un an după ce și-a văzut realizată ideea. El a anticipat cu mai bine de un secol una din dintre arzătoarele preocupări actuale ale zootehniei – conservarea resurselor genetice – și a acționat în consecință. „Rămâne etern meritul acestui bărbat, o mărturie a spiritului care anima activitatea fiecăruia dintre funcționarii de specialitate ai acelor vremuri, și anume faptul că, prin această întemeiere (a hergheliei și a creșterii sistematice a calului Huțul) să fie salvate ultimele cele mai bine conservate exemplare (purtătoare în ascendență) de Tarpan”, evidenția în 1938 Lt. Col. rez. Ernst Hackl [3].

Faimoși din Carpați până în Munții Scoției

Calitățile militare ale calului Huțul au fost evidențiate în timpul campaniei austriece din 1878 în Bosnia Herzegovina, când aceștia „au jucat un rol foarte important”. Foarte multe

Tabelul A

Armăsari pepinieri		Iepe mamă		Armăsari montă publică		Efectiv total
Stat	Privat	Stat	Privat	Stat	Privat	121
6	0	48	5	61	1	

exemplare au fost introduse atunci în serviciul trupelor care operau în regiunile muntoase. [5] La cumpăna secolelor XIX și XX, huțulii aveau deja faimă recunoscută în lume. Apollinaris Osowicki scria în 1904 într-o monografie a rasei despre efectul renumelui acestui cal în Imperiul Britanic. Englezii au cumpărat masiv exemplare mai robuste de cai Huțuli pentru ameliorarea raselor locale de poney. El citează din lucrarea „Pferdezucht” a lui Schwarzenekers din 1902, în care aptitudinile cailor Huțuli sunt asemuite cu cele ale cățărătorilor, alpiniștilor neobosiți, calități care le depășesc pe cele ale poneilor scoțieni de vânătoare. [5]

Lucina - un sistem de ameliorare durabil

Hipologii români sistematizează istoricul creșterii calului Huțul și a hergheliei Lucina în două perioade întrerupte de desfășurarea Primul Război Mondial [6].

- 1877 – 1914, Întemeiere și administrare în cadrul Imperiului austro-ungar;
- 1919 – prezent, Administrarea statului român.

Interesant este faptul că în ambele perioade a fost aplicat sistemul de ameliorare în rasă curată (*endogamie*): prin selecție intrafamilială („linii de sânge”) respectiv înlocuirea fiecărui repro-

ducător sau cel puțin a masculilor, prin unul din descendenții lor (scăderea, chiar reducerea la zero a varianței mărimii familiei) și prin încrucișarea rotativă interfamilială, respectiv dirijarea împerecherilor în așa fel încât să se evite împerecherile înrudite apropiat [1,2]. Această metodică a permis menținerea variabilității și a oferit teren de desfășurare selecției, lăsând astfel o cale deschisă pentru îndepărtarea defectelor, perfecționarea calităților de exterior și îmbunătățirea performanțelor pentru port samar și tracțiune în condiții de mediu alpin. În același timp a existat și o continuitate în ceea ce privește obiectivul ameliorării. Astfel populația de cai Huțuli de la Lucina a fost menținută în cadrul tipului original al rasei, aspect prețuit la ora actuală în mod deosebit de către hipologi de prestigiu din lume.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial calul Huțul a fost camaradul de nădejde al faimoșilor vânători de munte români însoțindu-i în șirul lung de bătălii din Carpați, Crimeea, Caucaz, Apuseni, Bukk și Tatra.

În cursul ultimilor 80 de ani, probe-

le de calificare destinate testării cailor de rasă Huțulă au fost modificate de către hipologii vremii, în câteva rânduri, în funcție de cele observate asupra răspunsului la selecție privind capacitatea energetică.

Proba de samar s-a desfășurat întotdeauna la trap în următoarele condiții:

- 5.500 m între anii 1929 și 1949,
- 10.000 m după 1950,

- Greutate 120 kg.

Viteza realizată de tineretul care a încheiat perioada de dresaj era de 18,0 km / h, în condiții de pantă ascendentă și descendentă la herghelia Lucina și de 20,0 km / h pe teren plat la Herghelia Rădăuți [6];

Proba de tracțiune s-a desfășurat în atelaj pereche în următoarele condiții:

- 4.500 m, 10.000 m și 20.000 m,

- Trap și pas,
- Viteza realizată de tineretul Huțul 18,4 km / h, în condiții de pantă ascendentă și descendentă la herghelia Lucina [6].

În prezent, tineretul Huțul care încheie perioada de dresaj este testat la împlinirea vârstei de 3 1/2 ani prin proba de tracțiune, înhămare în doi, pe o distanță de 10 km cu o greutate tracționată de 800 kg.

Astfel, după mai bine de un secol și jumătate, calul Huțul de la Lucina păstrează încă cel mai bine tipul original al rasei în raport cu celelalte crescătorii concurente.

La mijlocul anilor '70, Herghelia de la Lucina a ajuns la un efectiv de 10 armăsari pepinieri, 100 de iepe mamă, 500 capete tineret. Din păcate, în prezent, populația activă de cai Huțuli pe care o deține România s-a micșorat, iar condițiile de exploatare în herghelia mamă sunt încă precare. Situația poate fi explicată doar în parte de ansamblul economico-social defavorizant din ultimele două – trei decenii. Descurajator este faptul că nici în sectorul privat această rasă nu și-a găsit încă o comunitate puternică de crescători (*Tabelul A*). Pentru a prețui acest cal nu este suficient să fii un „om de cai”. Pentru a înțelege această rasă trebuie să-i prețuiești filogenia, pentru a citi urmele calului sălbatic – tarpanul și calul mongol, să îndrăgești muntele pentru a-i aprecia extraordinara putere de adaptare, să îndrăgești etnologia pentru a înțelege locul special

pe care îl ocupă în viața de zi cu zi a muntenilor care i-au dat numele.

Ignorat pe piața internă, râvnit pe piața externă

Un studiu întreprins de către dr. ing. Marius Maței, dr. ing. Răzvan Al. Popa și dr. biol. Dana Săndulescu Popa de la Facultatea de Zootehnie, USAMV București asupra creșterii eficienței economice a calului Huțul a evidențiat faptul că această rasă se află, din cauza dezvoltării hipometrice, pe ultimul loc în ceea ce privește cererea pe piața crescătorilor de cai din România. [4] Din păcate, crescătorii din preajma hergheliei precum și cei din alte regiuni muntoase ale țării preferă să dețină exemplare care aparțin raselor de cai grei și semigrei în locul acestor cai minunați, adaptați optim condițiilor respective. Pe de altă parte, chiar și din rândul celor care caută cai hipometrice pentru agrement și sport, cei mai mulți preferă să dețină, în locul expresivului Huțul, alte rase „exotice” de Poney.

Maței M., Popa R. și Săndulescu D. amintesc faptul că până în anul 1992 armata se număra printre cei mai importanți cumpărători ai producției de cai Huțuli de la Herghelia Lucina, lucru care a permis întrucâtva susținerea rasei. Dispariția acestui mecanism a determinat la acea vreme reducerea efectivului matcă. Noua situație s-a răsfrânt în scurtă vreme asupra statusului Huțului, care a ajuns astfel o rasă aflată în

pericol [4]. Din păcate, în răstimp, nu a fost găsită o soluție sustenabilă. Efectivele hergheliei mamă au intrat în declin în vreme ce alte crescătorii concurente pe piața mondială a calului Huțul au evoluat rapid numeric și calitativ, în mod ironic, nu în puține cazuri, chiar pe seama Lucinei.

Până la încheierea unei strategii eficiente destinate conservării rasei Huțule, până la apariția unei asociații puternice de crescători și până la dezvoltarea unei piețe interne pe care calul Huțul o merită, o șansă pentru supraviețuirea acestei rase în România o poate reprezenta tot armata. Faptul că în prezentul dominat de High Tech ecvinele nu își mai pot găsi utilitatea în rândul armatelor moderne nu este un argument. Un exemplu grăitor în acest sens este „Ausbildungszentrum für Gebirgstragtierwesen 230”, centrul de antrenament pentru animale de tracțiune din cadrul „Gebirgsjägerbrigade 23” brigada de vânători de munte ai armatei germane. [8,9].

Bibliografie

1. *Drăgănescu C.*, 1979 – Ameliorarea animalelor, Editura Ceres, București
2. *Grosu H și Olteancu P.A.*, 2005 – Programe de ameliorare genetică în zootehnie, Editura Ceres, București
3. *Hackl D.E.*, 1938 – Der Berg-Tarpan der Waldkarpathen genannt HUZUL, Wien, Leipzig
4. *Maței M., Popa R., Sandulescu D.* – Note about increasing the economical efficiency of the Romanian Hucul Breed
5. *Osowicki A.*, 1904 – Das Huzulenpferd, Verlag von Schickhardt & Ebner, Wien, Stuttgart
6. *Suciu T., Moldoveanu Gh., Gligor V., Georgescu Gh., Oțel V., Balaș N.*, 1975 – Zootehnia României – Cabaline, IV, Editura Academiei, București
7. www.general.mociulschi.ro/index.htm
8. en.wikipedia.org/wiki/Gebirgsj%C3%A4ger
9. www.deutschesheer.de/portal/a/10div/dienststellen/brig23/truppenteile/tragtier

LOKAI & TERSK

■ Nina LUPU

Fosta URSS conține întinse suprafețe de pădure, stepă și munți înalți, îndepărtați, unde clima este aspră și viața nu s-a schimbat vreme de sute de ani. La începutul secolului XX, sovieticii au încurajat creșterea cailor locali, corepunzători mediului și economiei locale, ameliorându-i apoi prin încrucișări și selecționare, utilizând teste de performanță în scopul evaluării. Parametrii de creștere erau stabiliți prin detalierea măsurătorilor corporale. Efectivele de creștere sunt selecționate dintre acelea care corespund standardelor specificate.

Lokai

Lokai este un cal de munte, crescut în Tadjikistan, la limita vestică a Pamirului, la sud de lanțul Tien Shan. A fost dezvoltat în secolul XVI de localnici, o populație uzbekă, ce s-a deplasat spre est de la țărmul Lacului Aral. Inițial un amestec de sânge central-asiatic, Lokai avea să fie ameliorat de Iomud (persan) și Karabair, principala rasă uzbekă, un veritabil oriental, cu ascendență arabă și turkmenă. În ultimul timp au avut loc încrucișări cu

REZISTENT

Lokai-ul este folosit în multe scopuri. Poate asigura transportul pe un teren muntos, poate fi folosit în curse, călărit în jocul kokpar și de multe ori regăsit ca animal de turmă.

GÂTUL

Este scurt și drept și completează capul simplu și profilul drept al Lokai-ului.

CAPUL

Capul frumos este asemănător cu cel al unui Cal Arab. Fața expresivă oglindește inteligența și blândețea Tersk-ului.

ÎNĂLȚIMEA
1,52 m

RECOLTÂND

Caii Tersk sunt foarte buni competitori la călărie, în disciplinele de sărituri, dresaj și cross-country dar sunt de asemenea la fel de potriviți și în munca câmpului.

armăsari Tersk, arabi și Thoroughbre. Rezultatul constă într-un cal cu construcție ușoară, vânos, țeapăn, cu picioare foarte puternice. Membrele au uneori malformații, mai ales în partea mijlocie a picioarelor dinapoi și la labele teșite din față. Chiar și așa, Lokai poate transporta un călăreț cale de 80 km pe zi, pe drumuri de munte, cu o viteză medie de 8-9,5 km/h. Este călărit, utilizat pentru transport și reprezintă un exce-

lent coechipier pentru jocul național *kokpar*, lupta pentru carcasa de capră. Cirezile sunt ținute la pășunat în tot cursul anului, deplasându-se la munte primăvara. Iepele sunt mulse, conform tradiției nomade.

Tersk

Tersk a fost creat între 1921 și 1950, la crescătoriile Tersk și Stavropol din Caucazul de Nord, în cadrul preocupării

ministerului agriculturii sovietic pentru refacerea efectivelor de cabaline. Era menită să înlocuiască rasa Strele arab, aproape dispărută la începutul anilor 1920. Supraviețuiseră doar doi armăsari, ambii cenușiu-argintii, și câteva iepe. Acești cai au fost trimiși la Tersk, în 1925, și au constituit efectivul fondator pentru noul proiect. Nu a fost încercată conservarea rasei originale Strele, supraviețuitorii fiind considerați descendenți ai prea multor încrucișări. Au fost aduși trei armăsari arabi puri, precum și un număr de iepe rezultate din încrucișări: Arab/Don, Strele/Kabardin și câteva Gidran ungar încrucișate. Cultivarea rasei Tersk a cunoscut un succes incredibil, rasa fiind, probabil, chiar mai frumoasă decât predecesora sa și foarte apreciată. Caii Tersk au o înfățișare de arab și sunt caracterizați de o mișcare lejeră, elegantă. Sunt dispuși la dresaj eficient, având un pas curat, clar; sunt excelenți săritori, îndrăzneți călători și-i concurează cu succes pe arabi. Splendoarea, inteligența și gentilețea lor le aduce popularitate în marile circuri, ce joacă un rol important în cultura rusă.

ÎNĂLȚIMEA

1,52 m

CRUPA

Este de obicei gri, murgă sau castaniu-metalică. Câteodată este rotunjită, ca cea a Bashkir-ului.

CORPUL

Spatele este scurt, trunchiul compact, coastele bine evidențiate. Aproape toți caii Tersk sunt gri, deseori cu un luciu argintiu.

COADA

Este ținută sus, ca aceea a unui Arab. Coada este de obicei subțire și scurtă iar părul este foarte fin.

PICIOARELE DIN SPATE

Nu sunt perfecte dar sunt puternice și subțiri.

PICIOARELE

Sunt fără defecte și, conform standardului rasei, există 19,4 cm de os sub genunchi. Picioarele sunt rotunjite în mod placut.

ORIGINILE

Lokai este unul dintre caii asiatici de munte. Este crescut în Tadjikistan, pe creasta vestică a munților Pamir iar rasa a fost dezvoltată de localnicii din Lokai în secolul XVI. Așa cum se obișnuiește în cazul raselor rusești și asiatice, performanțele Lokai-ului sunt testate trebuind să treacă probe și să participe la curse în Tashkent și Dushanbe. Calul Tersk a fost dezvoltat între anii 1921 și 1950 la hergheliile Tersk și Stavropol în nordul Caucazului. Este încă crescut în acea regiune și astăzi și este privit ca unul dintre cei mai nobili cai produși de inițiativa sovietică de creștere a cailor.

DESPRE ALURI

■ Istvan Janos ANTAL

Cal la pas

Pasul

Este cea mai frecvent utilizată modalitate de deplasare naturală a calului, dar totodată și cea mai lentă. La pas, membrele calului părăsesc contactul cu solul în strictă ordine, după care în aceeași ordine se reîntorc pe sol, dar două picioare consecutiv au contact cu solul tot timpul. Solul este atins întâi de o copită a membrului posterior, urmat de un picior anterior din aceeași parte a corpului, al treilea picior în ordine este cel posterior din partea opusă primului membru iar ultimul cel anterior rămas. Copitele ating solul câte unul în ordinea amintită astfel că în cazul unui mers uniform la pas putem auzi patru sunete distincte de copită. Deci pasul este o alură cu cadență în patru timpi.

Calitatea mersului este puternic influențată de anatomia calului, astfel: lungimea și unghiul spetei și a brațului (scapula și humerus) precum și lungimea cōxalului și unghiul acestuia cu

femurul sunt cei mai importanți factori anatomici ce influențează calitatea mersului. Cu un omoplat plasat aproape de vertical, un braț de asemenea vertical și un antebraț scurt calul are un pas scurt dar cu acțiune înaltă, iar cu un omoplat

lung și oblic, un braț lung și oblic cu unghi închis, antebraț lung și fluier scurt calul are un pas cu amplitudine și propulsie bună. La pas propulsia pornește din membrele posterioare, copita membrului posterior trebuie să intre adânc sub corpul calului iar urma acestuia trebuie să depășească mult urma copitei membrului anterior ca pasul să aibă o amplitudine mare. La clasări și probe de calificare este un criteriu extrem de important în selecția reproducătorilor. În cadrul sporturilor hipice doar la concursurile de atelaje există probe de deplasare la pas cronometrate. Un cal în alură normală de mers se deplasează cu viteză de 6 km pe oră. Această viteză poate să ajungă la 10 km în cazul cailor selectați și forțați.

Trapul

Este alura la care calul are cea mai mare rezistență. Corpul calului este propulsat de perechile de membre pe diagonală. Solul este abordat de câte o copită pe diagonală iar alte două copite tot pe

Trap

diagonală intră în mișcare după care urmează o fază de plutire în aer a corpului calului. La înot calul folosește aceleași mișcări ale membrelor ca la trap. La această alură se aud doar două sunete de copită, deci este o alură cu cadență de doi timpi. Un cal cu calități medii parcurge de la 10 la 17 km pe oră, iar un trăpaș de performanță în curse, pe distanțe mici în jur de 2 km pot să ajungă la aproape un minut și 11-12 secunde pe km. La probe de calificare și clasări este de asemenea un criteriu important în selecția reproducătorilor, membrii comisiei de clasare dau puncte de la 1 la 10 pentru lungimea, amplitudinea și uniformitatea alurii exact ca și în cazul pasului. Există diferențe mari între deplasarea la trap a diferitelor rase de cai. Astfel un trăpaș are un trap cu lungime și amplitudine impresionantă, un lipițan are un trap amplu dar milităros, un arab un trap elegant cu fază de plutire spectaculoasă și fină, ca și cum ar călca între ouă iar un cal din rasa Hacknei un trap spectaculos cu acțiune înaltă, cu genunchii anteriori (impropriu) care numai că nu-și lovesc în propria bărbie. Această mișcare a rasei Hacknei nu are utilitate, mișcările sunt inutile cu mare consum de energie, acești cai sunt selectați numai pentru spectaculozitatea mișcării. Specialiștii consideră că există foarte mică corelație genetică între calitățile unui cal pentru deplasarea la pas cu cea la trap.

Buiestrul

În cazul buiestrului membrele paralele se mișcă simultan, tot simultan copitele se ridică de la sol sau ating solul, deci este o mișcare cu cadență în doi timpi. În funcție de viteza de deplasare la buiestru poate să existe sau nu fază de plutire a corpului. Buiestrul este o mișcare specială, unii cai pot să se deplaseze în buiestru spontan datorită unor particularități anatomice complexe, sau poate să fie dresat pentru această alură. La cursele de „trap” din America caili se deplasează în buiestru pe când în Europa tot pentru aceeași mișcare caili pot fi descalificați. Buiestrașii sunt considerați cai foarte comozi la călărie, de exemplu rasa Passo Peruviano. La rasele tradiționale mișcarea în buiestru este un caracter nedorit și se elimină de la reproducție.

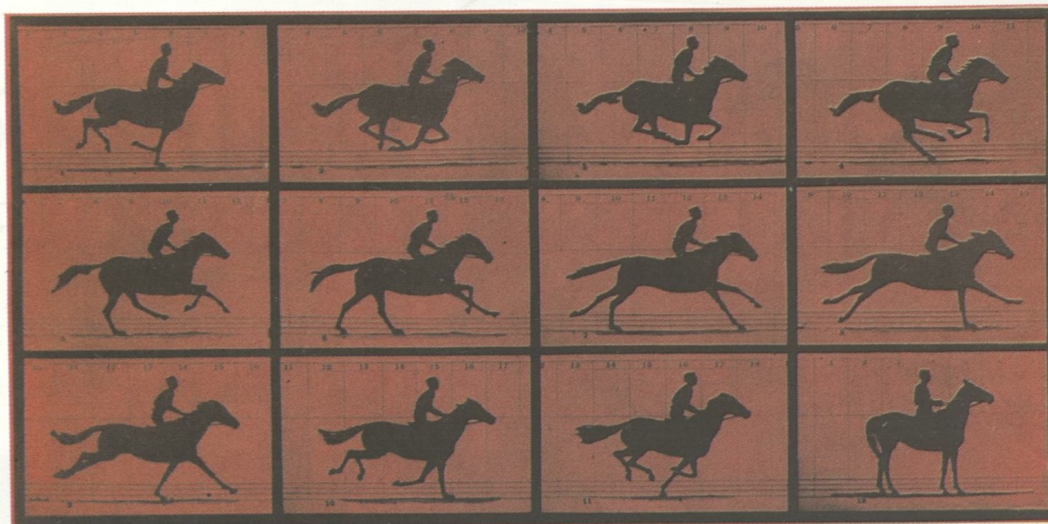

Diagrama galopului

Galopul

Această alură este pornită totdeauna de o copită a membrului posterior, urmat de a doua copită posterioară și simultan copita membrului anterior pe diagonală (în același timp) și este terminată de ultimul membru anterior care este pe diagonală cu copita care a început mișcarea. Urmează o fază de plutire când nici o copită nu atinge solul. La galop se aud trei sunete de copită, deci este o mișcare în cadență de trei timpi.

Această alură este o mișcare asimetrică, deosebim galop pe piciorul drept sau pe piciorul stâng. Un cal cu calități anatomice medii poate atinge o viteză între 30 și 50 km pe oră, dar un Pur Sânge Englez de performanță pe distanțe scurte atinge viteze mult mai mari. Ierarhizarea cailor de curse de galop în general se face după premiile câștigate și nu după timpul obținut pe km distanță.

Distingem patru viteze de deplasare în galop: galop de muncă, galop mijlociu, galop adunat și galop întins. Galopul adunat se numește canter.

Mișcarea dezunită

Este o alură specială caracteristică în general poneiului de Islanda, în multe limbi se utilizează expresia tölt (se pronunță „tălt”). În limba română expresia de „dezunită” nu este foarte consacrată, este expresia auzită de la vechii măștrii pentru descrierea acestei aluri. Este o mișcare greu de descris, în general membrele anterioare merg la trap iar cele posterioare la galop. Ordinea copitelor pe sol seamănă cu cea de la pas dar spre deosebire de acesta când la pas două copite ating tot timpul solul, la mișcarea „dezunită” cel puțin o copită. Această alură poate fi chiar foarte rapidă. La călărie este considerată deosebit de comodă.

„CUPA NAȚIUNILOR” ÎN FAȚA UNOR NOI PROVOCĂRI

■ Emanuel FĂNTĂNEANU

Membru IAEJ, Comentator Eurosport

În decursul istoriei sale de peste un secol, Cupa Națiunilor – sau Premiul Națiunilor, sau... – a traversat, în plan internațional, odată cu tot mai decisivă importanță căpătată în dezvoltarea echitației, printr-o multitudine de formule de exprimare în plan organizatoric competițional, cea din urma constituindu-se într-o Super-ligă și o Serie secundă (cu un sistem de promovare / retrogradare), formulă care promitea – și a reușit – să contribuie eficient la promovarea și dezvoltarea sportului ecvestru, parteneriatul încheiat în 1988 între Federația Internațională și gigantul sud-coreean Samsung, care a acoperit și dresajul, dovedindu-se foarte profitabil de ambele părți.

Beneficiind de o acoperire mediatică consistentă și cu o largă audiență, de o organizare ireproșabilă – La Baule, Roma, St-Gallen, Aachen, Hickstead, Dublin, Barcelona, fiind gazdele de ultimă oră – și de premii mai mult decât consistente, Super-liga, cu al său debut în 2003, prin formatul prezentat și participarea celor mai bune formații din lume – Germania (învingătoare în ultimele trei ediții), Marea Britanie, Olanda, Belgia, Irlanda, SUA (un trofeu, în 2005),

Elveția, Suedia sau Franța (câștigătoare a primelor două ediții, dar retrogradată în 2007!) – s-a dovedit extrem de benefică pentru dezvoltarea „obstacolelor”. Desigur, nu poate fi exclusă din discuție și Seria secundă, mult mai largă – la ultima ediție au fost 34 de țări –, care a acoperit, practic, întreagul mapamondul ecvestru, din păcate cu o participare prea sporadică și prea lipsită de semnificație a călăreșilor noștri, finalul sezonului 2008 găsindu-i pe locul 30!

Numai că parteneriatul cu Samsung a ajuns la final, iar cunoscuta companie, deși recunoaște că a fost o colaborare cu multe avantaje, nu a mai reînnoit contractul, ceea ce a pus forul ecvestru internațional în fața unei situații destul de delicate, cu atât mai mult cu cât mai bânuie și crivățul recesiunii și crizei economice mondiale.

Așadar, „Cupa națiunilor Samsung” intră și ea în istorie, dar lăsând o amprentă puternică în ceea ce privește managemen-

Echipa Germaniei

tul unei construcții sportive de succes.

Echitația este un sport cu efect major în economie, motiv pentru care, cei ce au înțeles acest lucru, au și acționat în acest domeniu, deoarece – nu mai trebuie demonstrat – echitația nu se reduce doar la spectacolul sportiv, dimpotrivă, și înainte de toate, are reverberații în diverse zone: agricultură, producție de echipament sportiv, medicină umană și veterinară, cadre de specialitate etc., beneficiile fiind dintre cele mai rentabile, dacă există lucrul bine făcut și bine gândit.

Prin urmare, Federația Internațională, în ciuda dificultăților anunțate de recesiunea economică, nu coboară ștacheta exigenței și nivelul pretențiilor în ceea ce privește organizarea noului sezon al „Cupei Națiunilor”.

Ceea ce este de subliniat de la bun început e faptul că se va pune în aplicare o nouă configurare, doar pentru noul sezon, menită a corespunde necesității dezvoltării sportului ecvestru.

În 2009, Cupa Națiunilor va cuprinde trei nivele: Top, Promoțional și Nou Veniți, evident atenția îndreptându-se spre partea de sus, care va include concursurile de la La Baule, Roma, St. Gallen, Falsterbu (care a loc locul Barcelonei), Aachen, Hickstead și Dublin, în competiție urmând să se afle 10 echipe și nu opt ca până acum: Belgia, Germania, Marea Britanie, Irlanda, Olanda și SUA, lor urmând să li se adauge încă trei, conform clasamentului Rolex de la 31 decembrie. Și foarte important, premiile care vor fi acordate la fiecare etapă nu trebuie să fie sub 300.000 euro, în condițiile în care toate echipele trebuie recompensate, evident în funcție de locul ocupat în concursul respectiv. Să recunoaștem, responsabilitatea organizatorilor este mare, cu atât mai mult cu cât o etapă de Cupă de Națiuni are loc în cadrul unui veritabil festival ecvestru de 4-5 zile, ce impune alte rigori.

Oricum, Cupa Națiunilor se află în fața unei noi provocări. Și, dacă ar fi ca istoria să se repete, atunci există toate premisele ca obstacolele să fie trecute fără penalizare.

Și nu putem încheia fără a face trimiteri și la echitația autohtonă, cei implicați având multe de învățat din acțiunile fie ale forului internațional, fie ale altor federații, pentru a nu mai rămâne încremeniți în tipare păguboase.

Beezie Madden

Shutterfly (Meredith Michaels-Beerbaum)

Ludger Beerbaum

UN FENOMEN CARE NU TREBUIE SĂ SE DEZVOLTE – DOPAJUL OFENSA ADUSĂ ... CALULUI!!!

■ Emanuel FÂNTÂNEANU

Schimbarea unor ierarhii la „masa verde”, chiar prin hotărâri ale Tribunalului (fie el cel sportiv, de la Lausanne, fie el civil), a cam devenit o practică în lumea sportului, decizii cărora li se pot adăuga și măsurile luate de federații sau CIO, cu aceleași urmări în planul clasamentelor.

Hansen - Camiro

Prin urmare, una se întâmplă pe teren, una văd „live” spectatorii, când câștigă X sau Y și primește toate onorurile, și alta află după câteva ore, luni sau, chiar, ani, dacă vor afla!, adică X nu mai e campion auriat, în locul lui fiind Z sau W, căruia i se trimite medalia prin poștă!

Adică învingătorul adulat, după focuri de artificii și articole elogioase, devine doar posesor al unei „sanțiuni”, fiind depozat de lauri și trimis, un timp mai lung sau mai scurt, uneori chiar pe viață, în caz de recidivă, pe tușă.

Motivul? Test pozitiv la controlul doping! Și lucrul acesta reprezintă o gravă ofensă adusă sportului și fair-play-ului, trișorul fiind aspru pedepsit, cel puțin după legile, și ele controversate, admise prin intermediul WADA și al regulamentelor diverselor foruri sportive.

Dacă sunt discipline care, în mod ... tradițional au ajuns să se confrunte cu asemenea situații, și nu de azi, ci de multă multă vreme, iată ca nici echitația pare a nu scăpa de acest virus.

Desigur, în ceea ce privește lumea ecvestră, cu rădăcini adânci în noblețea gestului și a ținutei morale, nu călărețul pică testul doping, ci calul, partenerul de competiție, inteligent și simțitor, talentat și răbdător, dar necuvântător și în imposibilitate de a se opune tocmai celui care ar trebui să-i fie cel mai bun prieten, celui care îi aduce gloria. Nu poate, de

Pessoa- Rufus

supărare, nici măcar să-l zvârle din șa !

Ne amintim, în urmă cu patru ani, la Jocurile Olimpice de la Atena, învingător, în întrecerea individuală a specialiștilor în obstacole – premieră în istorie și celebrată cum se cuvine – a fost irlandezul Cian O'Connor cu Waterford Crystal. Nu pentru multă vreme, deoarece a urmat testul anti-doping și... în frunte a trecut Rodrigo Pessoa cu al său celebru Baloubet du Rouet! De reținut. Dar, pentru ca scandalul să fie complet, și echipa Germaniei, care urcat din nou și previzibil pe treapta de sus a podiumului, a pierdut titlul prin descalificarea lui Ludger Beerbaum cu Goldfever, căruia i-a fost depistată Betamethasone, aflată în unguentul care i-a fost aplicat inegalabilului armăsar. Și nemții au schimbat aurul pe bronz, în urma scăderii punctelor obținute de Ludger.

În ambele cazuri, în explicarea lipsei de intenție, a fost faptul că substanța prohibită s-a aflat în unguentul aplicat de medicul veterinar pe ușoarele răni ale cailor. Și, să ne mai amintim cum campioana europeană en-titre, Meredith

Michaels Beerbaum, cumnata lui Ludger, n-a mai ajuns cu echipa la Atena deoarece calul său a fost testat pozitiv, chiar dacă a fost absolvită de vină mai apoi.

Au trecut patru ani, iar la Beijing s-au desfășurat Jocurile celei de a XXIX-a Olimpiade de vară. Întrecerile ecvestre au avut loc însa la Hong Kong.

Lovitură de teatru (sau, nu). Eprubetele s-au... înroșit din nou. Patru călăreți sunt suspendați, unii chiar pe parcursul întrecerilor. În culpă, Bernadro Alves (Brazilia) cu Chupa Chup, Christian Ahlmann (Germania) cu Coster – care n-a învățat nimic din „lecția” mult mai titratului Ludger Beerbaum în 2004, fiind depistată capsaicină, un ingredient activ aflat în ardeii iuți din care a fost făcută pomada vindecătoare, motiv pentru care, în plus, a fost obligat de către forul german să plătească și costul integral al deplasării) –, Denis Lynch (Irlanda) cu Lantinus – oare nu i-a spus nimic pățania din 2004 a lui Cian ?! –, Rodrigo Pessoa (Brazilia) cu Rufus – tocmai el, cel care a fost marele beneficiar la Atena, în urma unui

scandal asemănător!, descalificat fiind, în cele din urmă, de pe locul 5 pe care s-a clasat la individual – și, nu chiar în final, norvegianul Tonny Andre Hanssen cu Camiro, cel care se află în cea mai ingrată situație, pentru că, în cazul în care Tribunalul de la Lausanne nu-i dă dreptate, va pune echipa sa într-o postură extrem de neplăcută, aceea de a returna medalia de bronz, primul succes olimpic ecvestru din istoria nordicilor!!

Dar, nici campionul 2008, canadienul Eric Lamaze cu Hickstead nu a scăpat chiar cu fața curată, el fiind, în ultimii 10 ani, o figură foarte controversată, fiind suspendat, inclusiv pentru JO de la Atlanta, pentru consum de cocaină în 1996. Pedepsa i-a fost redusă la șapte luni, după un apel în instanță, demonstrând că a fost pentru consum personal și nu pentru îmbunătățirea performanțelor sportive. Din nou avea să fie suspendat pe viață, de această dată, chiar înainte de Sydney 2000, pentru consum de două substanțe interzise, deși depistate în mâncare și băutură. Numai că și această suspendare a fost ridicată prin decizia instanței, avocatul său demonstrând că substanțele recoltate nu s-au aflat în eprubete curate (!), reușită avocățească repetată și în perioada următoare, atunci când s-a aflat, pentru a doua oară, în fața unei excluderi pe viață pentru test pozitiv la cocaină, atunci admitând că a fumat în timpul unei petreceri...

Și poveștile ar putea continua...

Evident, aceste situații – și nu sunt singurele – au îngrijorat lumea sportului călare, motiv pentru care, Federația Ecvestră Internațională a constituit o Comisie pentru medicină și doping, menită a supraveghea și preveni acest fenomen.

Este dificil a spune cum vor evolua lucrurile în viitor și cum va reuși să acționeze această Comisie. Cert este faptul că, după părerea mea, dopajul în echitație capătă circumstanțe agravante prin faptul că este practicat (chiar și involuntar, deși nu cred în ignoranța medicilor veterinari la asemenea nivel) asupra cailor, cum spuneam, parteneri loiali, dar care nu se pot opune acțiunii omului. Iar „omul” a dovedit, cel mai adesea, o condamnabilă poziție, atunci când este vorba de interesele proprii sau de grup...

DISAUTONOMIA ECVINĂ SAU „BOALA DE IARBĂ“

O altă enigmă în cazul temutei colici la cabalinele din România

■ Dr. vet. Marian TĂULESCU, Dr. vet. Carmen JECAN, Imagini: www.poolhousevets.co.uk

Cu toate că în România se vorbește foarte puțin despre această afecțiune a cabalinelor, în alte țări europene precum Anglia, Scoția, Suedia, Germania sau Danemarca, această boală răpune sute de cai în fiecare an, astfel încât în secolul XXI, se estimează că aproximativ 200 de cai mor anual în unele zone din Marea Britanie.

Disautonomia ecvină este o boală care se întâlnește la cai, ponei și măgari. Aceasta afectează sistemul nervos autonom, involuntar de la nivel digestiv, determinând în primul rând, simptome consecutive ileusului paralytic. În anul 1990, o afecțiune aproape identică cu boala de iarbă a fost descoperită la iepurii de casă, întâlnită în arii geografice unde s-a identificat și disautonomia la cai. O incidență mai crescută a fost observată în anumite zone din Anglia, Scoția și Țara Galilor, dar a fost diagnosticată și în alte țări precum Suedia, Germania și Danemarca, câteva cazuri în Franța, Belgia, Italia, Olanda, Finlanda, Irlanda, America de Nord, Africa, Asia, Australia, Argentina, Columbia și Chile.

Este o boală sezonieră, aceasta fiind asociată mai frecvent cu pășunatul pe culturi de trifoi în lunile aprilie-iunie; un număr mare de îmbolnăviri s-a constatat în luna mai a anului. Boala a fost întâlnită la caii cu vârstă cuprinsă între 4 luni și 20 de ani, afectând mai ales caii tineri de 3-4 ani.

Factorii implicați în producerea bolii de iarbă

Dintre factorii etiologici implicați în această boală, fac parte:

- consumul de trifoi – în cele mai multe cazuri;
- obezitatea;
- paraziții digestivi;

- stresul provocat în urma realizării unor munci grele, parcurgerea unor distanțe mari, intervenții chirurgicale (castrarea), înstrăinarea etc.;

- fitotoxine, bacterii, dismetabolii, carențe minerale (seleniu) și vitamine (A, B₁, E);

- toxinele bacteriei *Clostridium botulinum* tipul C. La 45% din caii cu disautonomie a fost identificat din fecale *Clostridium botulinum* tipul C în comparație cu 4% la caii sănătoși.

Boala este generată de paralizia intestinului (ileus paralytic) în urma acțiunii factorilor etiologici asupra sistemului nervos vegetativ autonom din această zonă, determinând refluxul conținutului intestinal în stomac având ca repercursiuni dilatația gastrică secundară și absorbția crescută a apei la nivelul intestinului gros. O absorbție compensatorie a apei la nivel ceco-colic are ca și consecință o deshidratare pronunțată a fecalelor, determinând într-o ultimă fază coprostază, colică și slăbirea exagerată a animalului.

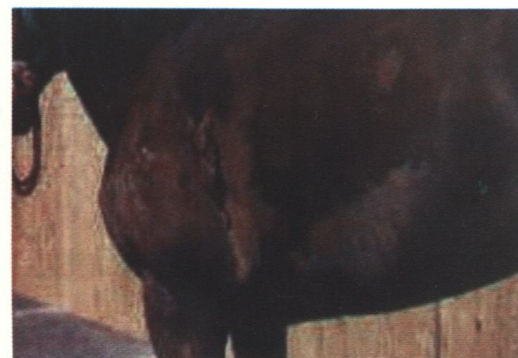
Aspecte clinice în disautonomia ecvină.

Boala de iarbă evoluează sub trei forme: acută, subacută și cronică. Simptomele majore evidențiază paralizia tractului digestiv începând de la nivelul esofagului, având un impact mult mai mare asupra intestinului și stomacului.

În forma acută, boala de iarbă se manifestă prin simptome severe, astfel încât caii pot muri în maxim 1-2 zile de la debutul bolii. În forma cronică, simptomele se manifestă foarte discret și doar în unele cazuri se observă colică ușoară, intermitentă. Unul dintre simptomele majore a formei cronice este reprezentat de slăbirea bruscă și severă a animalului. Principalele aspecte clinice sunt redate în tabelul de la pagina următoare.

Diagnosticul disautonomiei ecvine

Diagnosticul de certitudine în cazul disautonomiei ecvine se realizează cu dificultate, ținând cont de faptul că o serie de aspecte clinice-similare cu cele întâlnite în această boală se pot regăsi descrise și în cazul altor entități morbide. Cu toate acestea unele dintre ele sunt caracteristice acestei boli, fiind observate în funcție de forma evolutivă pe care o dezvoltă, astfel: ileusul paralytic,

Transpirație localizată

FORMA ACUTĂ	FORMA SUBACUTĂ	FORMA CRONICĂ
Depresie/ somnolență;	Abdomen contractat (abdomen de ogar);	Slăbire exagerată – cahexie;
Distensia abdominală;	Pierdere greutate;	Abdomen de ogar;
Ileus paralytic (absența zgomotelor intestinale);	Disfagie;	Decubit prelungit;
Tahicardie;	Tahicardie;	Rinita sica, rar purulentă;
Sialoree (salivație abundentă);	Colică moderată;	Ptoză palpebrală;
Reflux naso-gastric;	Reflux naso-gastric;	Tremurături musculare;
Fasciculații musculare;	Transpirație localizată;	Transpirație localizată;
Ptoză palpebrală (căderea pleoapelor superioare);	Ptoză palpebrală;	Colică ușoară;
Transpirație localizată;	Tremurături musculare;	Reducerea motilității intestinale;
Disfagie;	Afectarea colonului;	Durează 14-21 zile.
Colică gravă;	Reducerea motilității intestinale;	
Afectarea colonului – rareori.	Rinita sica;	
Durează 48-72 ore.	Durează 7-14 zile	

Abdomen de ogar, slăbire exagerată

coprostaza, dilatația gastrică secundară, ptoza palpebrală (căderea pleoapelor), transpirația localizată, disfagia (dificultate în înghițit), colica severă, mucoasa rectală uscată la examenul transrectal și tremurăturile musculare sunt simptome ce caracterizează frecvent forma acută a bolii pe când simptome ca slăbirea exagerată, abdomenul de ogar, colicile ușoare sau absente și decubitul prelungit sunt frecvent întâlnite în forma cronică a acestei boli.

O serie de modificări ale parametrilor hematologici și urinari sunt frecvent asociate cu evoluția acestei afecțiuni la unele cabaline. În cazul examenului hematologic s-a putut observa creșterea unor parametri sanguini precum cortizolul și catecolaminele, iar în cazul examenului urinar s-a constatat creșterea greutății specifice a acesteia, proteinurie

masivă, scăderea pH-ului urinar și glucozurie.

Testul de bază ce ajută la diagnosticarea intravitam a disautonomiei ecvine, rămâne „Testul cu fenilefrină”. Deoarece unul dintre simptomele mai frecvent întâlnite în această boală este ptoza palpebrală (căderea pleoapelor superioare), fenilefrina (neurotransmițător asemănător adrenalinei) are rolul de a contracara acest efect datorat degenerării neuronilor ce asigură inervația musculaturii netede de la nivelul pleoapelor. Se administrează o picătură de fenilefrină diluată la 0,5% într-unul din ochi la calul cu disautonomie, astfel rezultă o diferență marcantă în timp de 30 minute între cei 2 ochi (ochiul tratat și ochiul martor).

În orice caz examenul de certitudine rămâne cel histopatologic din biopsie intestinală unde se poate observa aspectul caracteristic de degenerare a neuronilor din ganglionii autonomi.

Măsuri de profilaxie și tratament.

În cazul în care boala evoluează acut sau subacut tratamentul este inutil, pe când în formele cronice dacă animalul

nu prezintă dureri pregnante, poate mânca și este viu, tratamentul poate avea rezultate, dar trebuie ținut cont și de faptul că nu toate cazurile cu formă cronică se pot trata mai ales cele cu o formă de slăbire avansată.

În formele cronice se impune administrarea unei hrane cu palatabilitate crescută, ușor de deglutit ce se obține prin adăugare de melasă, respectiv administrare de furaje cu un conținut energetic crescut. Trebuie evitate fibroasele groasere. În hrană se introduce fân de bună calitate de preferat, fân de lucernă și concentrate. Dacă se identifică implicarea toxinei bacteriene *Clostridium botulinum* în producerea disautonomiei ecvine se recurge la imunoprofilaxia cabalinelor din zona afectată. Tratamentul de cele mai multe ori este simptomatic, astfel încât interesează următoarele aspecte:

- Combaterea durerii;
- Repermeabilizarea tractului digestiv prin clismă și sondaj naso-gastric;
- Corectarea echilibrului hidro-electrolitic și acido-bazic;
- Stimularea apetitului;
- Stimularea motilității intestinale;
- Refacerea florei intestinale prin administrarea de probiotice.

COMPORTAMENTUL CAILOR LA PĂȘUNE

■ Dr. Anca BOGDAN

Pajiștile naturale sau cele cultivate oferă animalelor în timpul verii hrană completă, ușor digestibilă, bogată în săruri minerale și vitamine. Prin pășunat, animalele sunt scoase de sub influența negativă a factorilor de microclimat din adăposturi, ele beneficiind de aer curat, soare și mai ales mișcare.

Variațiile de temperatură și umiditate, curenții de aer și precipitațiile în limitele acceptabile stimulează metabolismul și capacitatea reactivă a organismului, fortificându-l. radiația solară directă reglează funcția de reproducție, iar mișcarea permanentă pe pășune și gimnastica funcțională dirijată, contribuie la dezvoltarea aparatului locomotor, a cavității toracice și a capacității pulmonare. De avantajele igienice

ale pășunatului trebuie să beneficieze toate categoriile de vârstă și de producție, iar pentru animalele de reproducție și tineret, pășunatul devine o cerință obligatorie (Decun și Palicica, 1984; 17; Sambraus, 1978; 57).

Caii își petrec vara majoritatea timpului pe pășune consumând iarbă, făcând pauză pentru odihnă mai ales în orele amiezii, când temperatura atinge valori foarte ridicate. Fiind un consuma-

tor lent, timpul necesar ingerării hranei este de 10-16 ore în reprize de câte 2-3 ore, în funcție de calitatea și structura covorului de iarbă (Doreau, 1978; 21; Ralston, 1984; 54). Datorită modului în care execută prehensiunea, calul are posibilitatea de a reteza gazonul foarte scurt, ceea ce reprezintă un impediment serios pentru plante, creșterea lor fiind încetinită iar pășunea deteriorată.

Pășunatul, de obicei diurn, se desfășoară pe toată durata zilei, din zori și până la căderea nopții, sub autoritatea unui animal care conduce turma și imprimă ritmul pășunatului precum și durata acestuia. În timpul pauzelor, o parte din cai veghează, iar alții se odihnesc sau dorm. În caz de intemperii, a unei clime calde, toride sau a unei pășuni sărace, slab productive, pășunatul diurn poate fi completat cu cel nocturn, care poate ocupa cel puțin o treime din noaptea cu un aport nutritiv de până la 20-50% din ingestia totală (Martin-Rosset, 1984; 46 și Doreau, 1978; 21).

Caii sunt foarte atenți pe pășune la evenimentele care se desfășoară în jurul lor, ei țin sub observație în timpul zilei zonele învecinate până la distanțe de 500 m. De obicei ei pășunează cu capul îndreptat în direcția din care bate vântul, pentru a descoperii în timp util, cu ajutorul simțului olfactiv apropierea unui eventual dușman. Dacă în raza lor vizuală apare ceva suspect ei devin foarte atenți rămân cu capul ridicat și nările

fremătânde privind insistent în direcția respectivă, în care își orientează urechile ridicând ușor coada. Dacă pericolul devine iminent, conducătorul de grup scoate un sforăit caracteristic și toate animalele o iau la fugă, viteza lor putând atinge 60-70 km/oră. Când pe pășune caii întâlnesc alți semeni, ei se aproprie prudent, contactul lor la început se realizează naso-nazal, prin apropierea boturilor, apoi naso-anal, pentru depistarea mirosului specific din regiunea anală. Perii tactili prezenți pe tegumentul buzelor îi ajută să exploreze suprafețele diferitelor obiecte, dar și pentru realizarea contactului nazal cu alți cai, care face parte din ceremonialul de salut.

Calul dispune de un analizator vizual foarte bine dezvoltat, cu particularități morfo-structurale ale retinei care îi permit să se orienteze destul de bine în întuneric și semiîntuneric. El distinge bine culorile, preferând nuanțele de galben și verde. Având și o memorie foarte bună, calul reține configurația spațială a terenului pe care se deplasează și-l recunoaște cu ușurință.

Pe pășune caii evită în general persoanele și animalele necunoscute, față de care păstrează o distanță critică (de fugă) de

15-50 m, în funcție de vârsta și experiența animalelor, de sex, de modul cum au fost crescute și exploatate. Dacă ei constată un fenomen suspect, reacția lor va fi promptă, uneori violentă, întrucât în fuga lor oarbă pot provoca accidente grave.

Regimul de hrănire stereotip și poate dezechilibrat declanșează în organism dereglări endocrino-metabolice, care la rândul lor pot favoriza apariția unor maladii între care și distorsiuni comportamentale grave. Stresul provocat de factorii alimentari apare mai frecvent când trecerile de la un regim de hrănire la altul se fac brusc sau când starea generală a organismului este afectată de condițiile precare de microclimat. În cazul când animalele sunt scoase pe pășune, prevenirea tulburărilor ce ar putea surveni prin schimbarea regimului alimentar se pot realiza printr-un pășunat progresiv și limitat în prima perioadă la câteva ore pe zi, sau prin administrarea la grajd a unei cantități de fân și a unor suplimente minerale, care să includă obligatoriu Ca și Mg.

Adăparea cabalinelor pe pășune trebuie să se facă de 4-5 ori pe zi cu regularitate și la același interval de timp, iar în perioada de stabulație de 3 ori pe zi. La

locul de adăpare se va evita contactul cu alte animale și se vor face amenajările necesare, ce constau din instalarea gardurilor despărțitoare și limitatoare, sau a jgheburilor de adăpare. Administrarea apei înainte de furajare este justificată din punct de vedere fiziologic, prin stimularea secreției gastrice și îmbunătățirea digestiei. Totuși animalele consumă cu mai multă plăcere apă după administrarea tainului. Dacă la celelalte specii de animale domestice, succesiunea administrării apei și a furajelor nu trebuie respectată cu rigurozitate, în cazul cabalinelor adăparea se face numai după consumarea unei cantități fibroase sau grosiere și înainte de administrarea concentratelor (Coman, 1993; 9).

Profilaxia bolilor în etiologia cărora este implicat și regimul alimentar, inclusiv tulburările de comportament are în vedere o serie de principii generale de alimentație și anume: asigurarea unor rații echilibrate sub raport energetic, proteic și mineralo-vitaminic, evitarea schimbării bruște a regimului alimentar și a introducerii în hrană a furajelor alterate, fermentate, prost conservate, respectarea strictă a condițiilor de igienă privind modul cum sunt preparate și administrate furajele.

Primum la redacție de la Uniunea Crescătorilor de Cai din Slovacia

TRADIȚIA SE PĂSTREAZĂ

■ Ing. Igor VISZLAI, Pădurile Republicii Slovace, Suc. Revúca / Traducere de Andrei COZMA

Deși scurtă, totuși, o oarecare tradiție a fost creată și ar fi păcat ca ea să înceteze. Acum doi ani, când ZCHKS ni s-a adresat în vederea organizării unei competiții internaționale pentru cărăuși, începutul a fost ezitant.

Dupa evidențierea tuturor plusurilor și minusurilor, precum și după conștientizarea formidabilei ocazii de a face cunoscută publicului larg unicitatea creșterii cailor Norik, de tip Murán, ne-am alăturat intenției împreună cu orașul Dobšiná, iar pe terenurile Adminis-

trației creșterii cailor, centru de specialitate al pădurilor statului, au avut loc primele Campionate internaționale pentru cărăuși (MMF), Dobšiná 2006. Intenția inițială a rotației organizării manifestării în țări în care lucrul cu lemnul în pădure se bucură de tradiție, a putut fi respectată anul trecut,

datorită organizatorilor cehi. Concursul a avut loc la Klokocov, în Moravia, iar câștigătorul a devenit primul campion european, întrucât nu a mai fost vorba de MMF, ci de Campionate Europene. Trebuia să urmeze Polonia, dar nu a fost găsit un partener dispus și, astfel, a fost

Câștigătorul C.E. pentru cărăuși, Dobšiná 2008,
Oskar Snehota din Republica Cehă

La festivitatea de premiere, ministrul agriculturii al Republicii Slovace, Ing. Stanislav Becik, Ph.D.

necesară căutarea altei soluții. Rolul „dispecerului” a fost preluat din nou de ZCHKS, care a pornit în căutarea unui co-organizator în Slovacia. La începutul anului, când a fost solicitată colaborarea Direcției Generale a Pădurilor Statului, conducerea a fost de acord cu participarea la organizarea campionatelor cărașurilor. A demarat un nou carusel de negocieri, scoaterea de la naftalină a experienței din urmă cu doi ani și, treptat, au fost pregătite toate cele necesare pentru ca în data de 11

octombrie a.c. ministrul agriculturii al Republicii Slovace, Ing. Stanislav Becik, să poată inaugura a doua ediție a Campionatelor Europene pentru Cărași, Dobsiná 2008. Vestea competiției, precum și a creșterii excepționalului Norik de tip Murán, avea să fie purtată în mod simbolic, în toate colțurile Slovaciei și ale Europei, pe aripile porumbeilor sloboziți de invitații de onoare ai campionatelor, împreună cu copiii îmbrăcați în frumosul port popular din Gemer (Gemer – regiune

istorică în sudul Slovaciei).

Treizece competitori din patru țări s-au prezentat la start, conferind o autentică reprezentativitate nivelului manifestării. N-a lipsit deținătorul titlului, Jan Bliznák din Republica Cehă, împreună cu primii trei clasai în concursul de calificare din această țară. Cei doi reprezentanți ai Poloniei, participanți la multe concursuri de cărași, n-au contat doar la număr, rezultatele grăind despre solida lor experiență. Poate doar competitorul maghiar a fost mai puțin experimentat, însă câștigătorii concursurilor de calificare ale ZCHKS, împreună cu reprezentantul Asociației Cărașurilor din Slovacia, au constituit garanția valorii ridicate a cărașurilor și a cailor. Păcat că în ultima clipă au declinat participarea reprezentanții Austriei, precum și concurentul german, ce luase parte la competiția din anul trecut. Prezentarea cailor de frunte nu a avut însă de suferit. În afara cailor Norik și Belgonorik, s-au aflat pe lista de concurs și doi cai ai crescătoriei din Dobsiná, așadar Norik de tip Murán, care n-au evoluat deloc rău.

Regulile unificate ale tuturor probelor, carele similare utilizate pentru slalom și ochiul corect al arbitrilor, toate acestea au asigurat obiectivitatea competiției, iar rezultatele au depins doar de mâinile vizitatorilor și de picioarele cailor. Frumosul, dar pretențiosul traseu al slalomului a oferit cailor posibilitatea de a excela la pas, trap, dar și în galop, a testat capacitatea de a manevra caii la mersul înapoi, precum și modul în care înfruntă un șanț sau o punte de lemn. Deținătorul titlului și-a demonstrat experiența, conducându-și pe traseu fără ezitare splendorii armăsari de culoare închisă Baron ze Zubrí I și Baron ze Zubrí II, frați buni după mamă și tată, și câștigând prima probă.

A doua fază a constatat în lucrul cu lemnul, iar capriciile traseului au îngropat speranțele mai multor concurenți. Nu a fost necesar doar a depăși cu lemnul un obstacol, a străbate un traseu accidentat, ci simțul coordonării cailor și dirijarea lemnului la mersul înapoi au testat omogenitatea perechilor până în cele mai mici detalii. Este o activitate ce nu poate fi deprinsă la antrenament. Abilitatea de a lucra cu lemnul precis și rapid poate fi dobândită doar prin practica multianuală în pădure, în condiții reale de performanță

Concurentul slovac Jozef Halás

Concurentul polonez Ján Urbacka

a cărașilor, la manevrarea lemnului în râpe sălbatice, cu o mulțime de obstacole naturale. Această probă a fost câștigată de Krysstof Gorzol din Polonia, cu caii Gniady a Bartek, al doilea încheind Jozef Matejčík din Slovacia, cu caii Bred și Jantár. Ordinea s-a amestecat dintr-odată, încât în lupta pentru titlul european rămăneau mai mulți concurenți, ceea ce sporea suspansul campionatelor.

Conform tradiției, proba cea mai atractivă pentru spectatori este cea pentru cel mai puternic cal, mai bine zis pentru cea mai puternică pereche – tracțiunea grea. Greutatea inițială de 1.500 kg a fost învinsă de toți caii, astfel încât au fost adăugați mai întâi câte 200 kg, iar apoi, după atingerea pragului de 2.500 kg, câte 100 kg. Declarația pentru media, despre previziunea unei performanțe superioare greutatea de 2.000 kg, a fost, așadar, foarte repede

împlinită, iar în concurs rămăneau 11 perechi de cai. Cel mai bun rezultat al ediției anterioare, 2.900 kg, a fost realizat de 5 perechi, astfel încât concursul se prelungea într-o măsură ce ridica semnul întrebării deasupra posibilității încheierii lui până la lăsarea întinericului. Gradul de pregătire a cailor pentru această probă a fost nemaiîntâlnit, greutatea finală de 3.100 kg fiind tractată de două perechi, chiar dacă nu pe întreaga lungime a traseului. Aproape zece metri (9,90 m) cu o povară de peste trei tone i-au fost suficienți lui Ján Debnár din Slovacia, cu caii Miso și Luca, pentru a deveni câștigătorul probei. Peter Pardus cu Kubo și Linder au tractat tot 3.100 kg, dar „numai“ pe distanța de 6,30 m, încheind astfel pe locul secund, iar armăsarii celui de-al treilea clasat, Jan Bliznák, au biruit trei tone pe distanța de 8,40 m.

Abia apoi, arbitrii au adunat și subliniat totul și s-a putut trece la anunțarea câștigătorilor întregii competiții. Corectitudinea arbitrilor – a celui principal, Frantisek Nedbálek din Cehia, și a altor doi din Slovacia, Lubomír Kamas și Viktor Tabis – și respectarea de către cărași a regulilor au indus o atmosferă foarte plăcută, în același timp de competiție sănătoasă, ce a fost apreciată mai ales de acei participanți, care s-au aflat pentru prima oară la un concurs de asemenea importanță. Putem să ne bucurăm pentru că, în condițiile unei concurențe puternice, Ján Debnár a obținut locul al treilea pentru Slovacia. Deținătorul titlului, Jan Bliznák, a încheiat pe locul al doilea, întrucât a fost depășit de data aceasta, cu un punct, de colegul sau din Cehia, Oskar Snehota. Astfel, nu mai rămânea decât de evocat gloria învingătorilor și onoarea învinșilor. În realitate însă, învinși n-au existat, toți cei prezenți fiind bucuroși pentru participare.

Vremea agreabilă, mai mult de patru mii de spectatori, programul prezentat de Ansamblul folcloric de copii Lykovcek din Revúca, sau de șoimarii Sf. Bavon din Banská Stianica, pedagogii silvici cu programul lor pentru copii, mulțimea de chioșcuri cu produse meșteșugărești, precum și tombola pentru premii atractive, au constituit răsplata tuturor celor care au găsit drumul spre Dobsină pentru Campionatele Europene ale Cărașilor și care, sunt încredințat, au petrecut o zi plăcută, ce le va rămâne mult, mult timp în amintire.

De aceea, în încheiere, se cade să mulțumesc tuturor celor care au contribuit la organizarea acestui important eveniment: Uniunea crescătorilor de cai din Slovacia, orașul Dobsină, silvicultorii de la Suc. Revúca și, mai ales, lucrătorii Administrației creșterii cailor Dobsină, dar și celor care ne-au sprijinit financiar sau material, așadar sponsorilor, ce nici nu pot fi nominalizați în totalitate aici. Sunt încredințat că, la sfârșitul zilei, toată lumea a putut constata cu satisfacție că din nou s-a reușit ceva ieșit din comun, minunat și semnificativ pentru sprijinirea creșterii cailor și a lucrului cu aceștia. Îmi rămâne doar să cred că, deocamdată, scurta tradiție a acestor concursuri pentru cărași nu va pieri și că se va găsi un continuator, care va transmite ștafeta și, poate, peste câțiva ani, ne vom revedea la Dobsină, prieteni ...

CALUL MEU E CINEVA...

Doina PIEPER ■

Dacă de la Shakespeare ne-a rămas *Regatul meu pentru un cal*, de la francezi ne parvine, printre multe altele, o butadă simplă și concisă: *mon cheval c'est quelqu'un*, în traducere *calul meu e cineva*.

Calul, cel mai râvnit animal, a fost și rămâne obiectul celor mai diverse expresii artistice și literare sau relatări de trăiri ieșite din comun. Câți din noi nu am încercat în prezența cailor senzații de o intensitate greu de explicat?! În numărul trecut al acestei reviste, autorul articolului „Din iubire în iubire” vorbea de o *durere în stomac la vederea cailor* resimțită de soția lui. Durerea ca percepție de mare intensitate sau ca neputință?

A considera calul un *cineva* înseamnă să-l vezi ca pe un *summum*, un superlativ ce face dintr-o ființă o personalitate. Ori calul, mai mult decât oricare alt animal, e înfățișat în ipostaze menite să evoce idealul de forță armonioasă, de puritate și de libertate. În mituri și legende, atât înaripatul Pegas cât și Inorogul dotat cu un corn magic în frunte sunt creații inaccesibile ce se lasă îmblânzite doar de ființe extraordinare,

conștiente de destinul lor. Centaurul are și el un loc aparte în sfera mutanților dintre lumi.

Calul nostru cel de toate zilele e un *cineva* care, prin simpla lui prezență provoacă un amestec de admirație, respect, uneori o oarecare teamă sau fascinație. În monumentalitatea lui, el nu poate trece neobservat, rămânând suveran în orice postură. Sau aproape. Plasat de om în sfera elitelor, calul impune un cod comportamental din care sunt excluse minciuna, ipocrizia, gândurile ascunse, ca și orice adiere rău mirositoare. Constrâns să accepte de multe ori ceea ce nu îi place, el a ajuns să perceapă miresmele de alcool și de fum de țigară ca semne prevestitoare de rău. Mulți cai refuză din start anume persoane în preajma lor, iar calul umilit de lovituri nu va uita făptașul și își va face singur dreptate când va crede el de cuviință.

Se poate întâmpla ca omul să nu știe întotdeauna cum să-i fie pe plac calului și să greșescă fără voia lui. De aceea, e bine să fim atenți și foarte vigilenți, căci putem învăța de la cal și din reacțiile lui tot ce e bine și ce nu-i convine.

S-a mai vorbit în paginile revistei de

noțiuni folositoare legate de limbajul corpului. Printre acestea se află urechile, adevărate antene mobile, a căror mișcare ne indică cu precizie intenția calului. Dacă doriți însă să avansați în observare, vă sugerăm să urmăriți privirea. În ochii cailor puteți citi întreaga lor poveste: starea de bine sau de rău, tristețea, bucuria, plictisul, teama, resemnarea...

Cele mai sfâșietoare priviri pe care le-am văzut vreodată sunt ale cailor alinați și legați la stănoagă. Condamnați la nemișcare fără drept de apel, nu le rămâne decât așteptarea apatică a hranei sau răbufnirile de neputință în bătaia de copite și strigăte înăbușite.

Cât despre cei din boxe, în ochi și-n boturile întinse cu disperare printre grădii, ei tânjesc după un semn de afecțiune, după o mângâiere care pare să fie de multe ori mai importantă decât o acadea.

Dacă ați fi cal și ați putea alege între condiția de cal – simbol al libertății și spațiilor vaste și cea de cal de grajd sau companie a omului, adică a fi *cineva*, ce ați alege oare?

Cele mai interesante răspunsuri la această întrebare vor fi publicate în numerele viitoare ale revistei.

SPERANȚE PENTRU VIITORUL ACTIVITĂȚILOR CU CALUL ÎN ROMÂNIA

CUPA DRACULA

JUNIORI 2008

■ Autor: Doina PIEPER, Foto: Claudia RAMBA

Într-o duminică însorită de toamnă, pe 26 octombrie, vremea, oamenii și caii s-au întrecut la Daneș în a da tot ce aveau mai bun și mai frumos, la prima ediție a Cupei Dracula. Se dorea să fie o simplă probă adresată primilor cutezători în ale călăriei de aici de către inițiatorul și managerul Centrului de Excelență și vice-președinte al Comitetului Național de Turism Ecvestru, Nicolae LAZĂR.

Proba s-a transformat într-o adevărată sărbătoare. Cu atât mai gustată cu cât obiectivul primei ediții nu a fost atât competiția cât încurajarea celor mai tinere vârstare în practicarea acestui sport, prea puțin promovat în rândul tinerilor de la noi. Domeniul de la Daneș a devenit în ultimul timp un loc deosebit de solicitat tocmai datorită atracției pe care o exercită calul și călăria asupra acestui segment de vârstă. Și nu numai. Proximitatea Sighișoarei, poziția pitorească și condițiile excepționale de

practicare sunt atuuri ale locului care i-au asigurat succesul și interesul crescând pentru această formă de agrement.

Probele propuse au fost de prezentare, ținută și conducere autonomă a calului la pas și la trap, pe un parcurs prevăzut cu cavaleți și diverse alte obstacole. Toate tinerele călărețe, pregătite cu minuție și răbdare de Cristi și Ionuț, cei doi monitori ai clubului, și susținute cu dragoste părintească de familii și prieteni, au impresionat asistența prin eleganța cu

care au reușit să stăpânească calul și să încânte publicul.

Buna dispoziție generală a culminat cu decernarea echitabilă a Cupelor Dracula și a Diplomelor de Participare însoțite de alte trofee care au marcat momentul. Ele au fost oferite de către Primarul comunei Daneș, Nicolae MOSORA, de organizatorul și sponsorul cupei, Nicolae LAZĂR și de către Președinta Comitetului Național de Turism Ecvestru, Doina PIEPER, care a semnalat faptul că și la noi pare să se confirme tendința de feminizare

a activităților cu calul, în creștere peste tot în lume. Dovada, la cupa Dracula cei 12 participanți au fost 12 fete. O provocare, de data asta pentru băieții numeroși rămași pe margini, în admirație desigur.

Cei prezenți la eveniment au trăit un moment de grație, dovadă că menirea centrelor de echitație de agrement este să cultive în modul cel mai atractiv și instructiv interesul pentru cal, ca partener purtător de multe satisfacții și bucurii. Aceste centre și cluburi sunt în același timp prețioase pepiniere de viitori sportivi sau amatori, iubitori și susținători ai universului ecvestru.

Prin intermediul revistei Calul Magazin, să reținem cele 12 nume care s-au afirmat la Daneș în anul de grație 2008:

Ana-Maria URDEA, Cristine SCHULLER, Mara MĂRGINEAN, Paula BÂNDEA, Daria IONAȘ, Denisa REMEȘ, Selena BOGORIN, Iulia SOARE, Ioana POSTEA, Larisa VIRIȘU, Roxana STEFAN, Maria DUMITRACHE.

Și să vedem câte din ele vor figura în viitor pe podiumuri sau alte terenuri de acțiuni ecvestre.

AUTORITATEA HIPICĂ NAȚIONALĂ LA EDIȚIA A XIII-A A EXPOZIȚIEI INTERNAȚIONALE DE AGRICULTURĂ Indagra Farm 2008

■ Foto și text: Ing. Mihail LECHKUN, consilier AHN

În perioada 5 - 9 noiembrie 2008, la București – Complexul expozițional „Romexpo”, Autoritatea Hipică Națională (AHN) a participat la a 13-a ediție IndAgra Farm în cadrul standurilor organizate de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR).

Potrivit Legii nr. 389/2005 (Legea calului), în Cap. VI, Art. 26. „din bugetul Autorității se asigură finanțarea cheltuielilor, pe bază de programe pentru: c) sprijinirea sporturilor, activităților hipice, a hipismului, **organizarea de expoziții, concursuri și curse;**”

Este cea de-a treia prezență AHN la acest eveniment anual, considerat a fi cea importantă manifestare expozițională din domeniul agriculturii românești. Împreună cu alte instituții de interes național aflate în coordonarea MADR, AHN și-a prezentat activitatea specifică în cadrul

sectorului zootehnic, precum și politica de informare, susținere și consultanță acordate crescătorilor de cai.

În cadrul unui pavilion comun Autoritatea Hipică Națională – Regia Națională a Pădurilor - Romsilva, organizat în complexul expozițional „Romexpo” din București au fost aduse exemplare reprezentative aparținând raselor de cai crescute tradițional în România care provin de la hergheliile de stat și de la crescătorii privați. În cadrul pavilionul comun AHN – RNP au fost amenajate 4 rânduri de boxe (6+6+6+6) pentru expu-

nerea unui număr de 24 cai de rasă.

Vizitatorii pavilionului AHN – RNP au avut o bună ocazie să afle direct de la specialiștii AHN diferitele aspecte pe care le implică azi creșterea durabilă și competitivă a cabalinelor în România.

Impactul asupra publicului a fost deosebit la această ediție. Câteva mii de persoane au vizitat zilnic pavilionul comun. Profilul publicului vizitator a fost variat, de la specialiștii în domeniu, reprezentanți ai instituțiilor României, înalți reprezentanți guvernamentali sau a unor misiuni diplomatice ale unor alte

România va găzdui în 2009 Adunarea Generală a Federației Internationale a crescătorilor de cai de rasă Lipițană (LIF)

state, până la fermieri particulari sau simpli vizitatori din București și din țară. Toți cei interesați au primit informații despre importanța acestui sector important al zootehniei României și al economiei naționale, precum și informații despre ultimele acte normative în domeniu și despre competențele și atribuțiile Autorității Hipice Naționale.

Mijloacele de informare prezentate de Autoritatea Hipică Națională au fost: broșurile, afișele de prezentare a instituției, a Legii calului, modele ale documentelor de evidență zootehnică pentru fermele de cabaline, ultimele lucrări elaborate de AHN (Stud Book-urile României pentru rasele Pur Sânge Arab - vol. II și Lipițan - vol. IV, Furioso North Star, Nonius și Trăpaș, Catalogul armăsarilor pepinieri - Rasa Trăpaș).

Din punct de vedere tematic, și la această ediție, accentul a fost pus pe creșterea cailor destinați competițiilor ecvestre - veriga superioară în creșterea cabalinelor. Totuși și alte direcții de exploatare au fost reprezentate în cadrul expoziției de animale vii: agricultură durabilă și agrement.

Participarea AHN și modul de prezentare a fost apreciat de către reprezentanți ai Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, de către specialiști ai diferitelor companii sau instituții cu profil în știința și tehnologia creșterii animalelor domes-

tice, dar și de către cadre didactice ale Universităților de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București și alte centre universitare din țară.

Organizatorii au poziționat pavilionul AHN - RNP la această ediție într-un mod fericit: pe alea centrală, aproape de intrare. În plus, demonstrațiile ecvestre, vizibilitatea bună pe care o permiteau boxele, impactul mediatic al evenimentului, toate au avut un efect pozitiv asupra publicului. Aceste aspecte au venit în întâmpinarea miilor de oameni de toate vârstele, care au vrut să fie alături de acest eveniment și să afle cât mai multe despre creșterea celei mai carismatice specii din seria animalelor domestice - calul. Cei mai mulți dintre aceștia au zăbovit, minute în șir, în apropierea boxelor sau padocului central unde au fost prezentați cai de rasă cu o valoare zootehnică deosebită, reprezentând atât rezultatele crescătorilor din sectorul de stat - Hergheliile și Depozitele de Armăsari aflate în administrarea Regiei Naționale a Pădurilor - Romsilva, precum și cele ale crescătorilor din sectorul privat.

„Oameni de cai” profesioniști, sportivi medaliați la concursurile naționale și internaționale au prezentat publicului exemplarele cabaline și au evidențiat calitățile diferitelor rase în cadrul unor scurte demonstrații ecvestre (atelaje și călărie).

În perioada 10 - 13 octombrie 2008, la herghelia de stat de la Szilvasvarad, Ungaria au avut loc Adunarea Generală anuală a Federației Internationale a crescătorilor de cai de rasă Lipițană - The Lipizzan International Federation (LIF) și cursurile de instruire pentru arbitrii LIF.

România a fost reprezentată la acest eveniment de către specialiști din cadrul Direcției de Creștere, Exploatare și Ameliorare a Cabalinelor din cadrul Regiei Naționale a Pădurilor - Romsilva, Autoritatea Hipică Națională și Asociația Crescătorilor Particulari de Cal Lipițan din România (ACPCLR). Adunarea Generală LIF a aprobat propunerea reprezentanților ACPCLR și RNP ca următoarea Adunare Generală LIF, în 2009, să se desfășoare în România.

Evenimentul a fost pentru gazde un prilej de a promova herghelia de stat și totodată calitățile și particularitățile creșterii rasei Lipițane în Ungaria. De asemenea, arbitrii și membrii comisiilor de bonitare au fost familiarizați cu diferite aspecte din istoria creșterii rasei Lipițane precum și cu sistemul de apreciere a aspectului exterior în această țară.

ȘI CAII GREI SUNT CAI

■ Dr. Romeo GRIGOR

În lumea iubitorilor de cai se știe că adevărații prieteni ai acestui superb animal nu fac discriminare între rase. Spre deosebire de acei „pseudospecialiști” care afirmă că rasele grele sunt numai dobitoace și că nu pot fi iubite decât rasele de sport sau cele ușoare, cu toți știm că și caii semigrei și grei pot avea noblețe, pot fi iubiți la fel ca și ceilalți cai. În cele ce urmează ne-am propus să vă prezentăm un adevărat crescător și iubitor de cai grei, unul din pușinii care a înțeles că satisfacții profesionale poți obține numai cu o muncă serioasă.

cu registre și evidențe cu tot. Pe lângă montele dirijate și alegerea cu mare rigurozitate a reproducătorilor, selecția se face și după propriile criterii ale crescătorului, dar despre acestea să îl lăsăm pe Fitero Petre să ne vorbească:

„Criteriile de selecție sunt, de fapt, cele dictate de piață. În zona noastră și în județele învecinate sunt foarte căutați caii grei, dar nu cei cu talie mare. La târguri și piețe, caii proveniți de la mine sunt foarte apreciați.

Cumpărătorii caută cai cu constituție și conformație corectă, cap mic și expresiv, gât bine inserat, spinare și crupă puternică, piept larg și membre corecte cu copite sănătoase și puternice. Eu, de aproape douăzeci de ani, am cercul meu de cumpărători, aceștia au pretenție până și la culoare în funcție de zona de unde vin. În Brașov sunt preferați caii murgi, cu cât mai puține brezături și pintenogeli, în Banat și Bucovina, roibii cu coama și coada de culoare deschisă, așa numiții „șergaci”, în București și Maramureș, în primul rând cei negri. Ani de zile, selectarea reproducătorilor se făcea după probele de tracțiune din târguri. Schimbarea de optică s-a făcut după înființarea Autorității Hipice Naționale. De trei ani, registrele hergheliei noastre

FITERO Petre din Săcuieni, Bihor, este unul din pușinii proprietari de herghelii private, cu un efectiv impresionant de peste o sută de capete,

din care 55 de iepe mame cu 35-38 de mânji pe an. Herghelia a fost înființată de către bunicul lui Petre, regretatul Fitero Ioan din satul Tăut, județul Bihor, care a început munca cu iepe provenite din Herghelia Izvin, județul Timiș, prin anii '70. De la început toate iepele au fost montate cu armăsari de montă publică sau unele din ele duse la montă chiar la pepinierii de la herghelie, dar toate montele și fătările au fost înscrise în certificate de monte și declarații de fătare luate în evidență la centrul ORSA. Efectivul între timp a crescut, și a fost preluat pe rând de către fiul și nepotul fondatorului,

Comisia Națională de Clasare la Herghelia Fitero

sunt verificate de către inspectorii autorității cu care avem relații chiar foarte bune, reproducătorii dau probe de calificare după criteriile de bonitare oficiale, iar din totalul de 55 de iepe mame, un număr de 28 sunt în categoria „Hergheția națională”. Subvenția primită de la stat este un mare ajutor, așa am reușit să cumpărăm din Belgia un armăsar de 2 ani, de rasă Ardeneză cu pedigree oficial. Sperăm ca acesta, dacă va corespunde cerințelor și se va aclimatiza, să fie viitorul pepinier al hergheliei noastre. Am mare speranță în activitatea Asociației Crescătorilor de Cai Semigrei și Grei din România, recent înființată. Sperăm că prin activitatea acesteia să reușim să formăm un cadru oficial pentru munca crescătorilor iar prin organizarea unor târguri, expoziții sau chiar concursuri de atelaje speciale pentru cai grei, de altfel foarte populare și în țările din occident, să ne putem forma și piața de desfacere pentru acești minunați cai. Mare ajutor în munca mea primesc de la fiica mea Amalia și sper ca această muncă să fie continuată cândva de ea.

În curtea lui Fitero Petre, pe lângă caii semigrei de tip Ardenez se mai găsește un mic nucleu de cai Lipițani și câteva iepe de sport provenite din Danemarca. Acestea sunt însămânțate artificial cu material seminal de la cei mai buni armăsari din Europa. Dar tot aici mai găsim și două iepe din rasa Percheron, provenite din

Franța. Cu caii Lipițani, începând cu anul 2008, Fitero Petre și Amalia se prezintă la concursurile de atelaje categoria B atât de populare în județul Bihor și județele învecinate.

În numele redacției și al cititorilor, îi dorim domnului Fitero Petre multă sănătate și frumoase succese hipice!

Fitero Petre cu iapa

RETROSPECTIVA ANULUI 2008

■ Dr. Anca BOGDAN

Acum, la sfârșit de an încercăm să facem o retrospectivă a concursurilor hipice. Spre deosebire de anul anterior au fost mult mai multe competiții, atât oficiale cât și de casă.

Poate mai mult decât în alți ani s-a înțeles principiul *concursului de casă* pentru pregătirea cailor și călăreților în condiții de competiție – arbitraj, cronometraj, încălzire, obstacole și, nu în ultimul rând, faptul că au putut concura de la egal la egal cai cu diferite niveluri de pregătire (ceea ce e interzis prin regulamentele FER), astfel încât fiecare antrenor a putut să-și testeze caii pentru concursurile oficiale. Inițiativa a aparținut dl. Oțeanu Petruț, din echipa hipică a C.S. Steaua, care a

deschis sezonul competițional cu un „open” în 15.02.2008, în manejul închis al clubului. Considerată un succes prin participarea mare, ideea a fost preluată și de alte cluburi ca C.S. Agrointernațional, C.S. Picaddilly, C.H. Sf. Gheorghe, care au făcut încălzirea pentru deschiderea sezonului oficial.

Calendarul oficial al F.E.R. s-a deschis la baza hipică a C.S. Hipocan Corbeanca cu „Cupa Federației”, urmată la o săptămână de Cupa României, ambele pe mai multe categorii, dând ast-

fel posibilitatea sportivilor și cailor să-și demonstreze măiestria. În încercarea de a promova sportul hipic în rândul tinerei generații, unele probe au fost deschise copiilor și juniorilor.

Competiția așteptată de toți – oficiali, antrenori, proprietari de cluburi și cai a fost CSIO de 4 stele de la Baza hipică a C.S. Felix Țopescu din Băneasa. S-a dorit a fi o competiție majoră care să atragă ca un magnet investitorii – sponsorii atât de necesari dezvoltării echitației românești. S-au făcut eforturi

imense – de la refacerea terenului de concurs, la garnitura de obstacole aduse din străinătate, la arbitri de prim eșalon ai F.E.I., iar premiile au fost pe măsură: 70000 Euro pentru diferite probe. S-au aliniat concurenți din Germania, Ungaria, Turcia, Bulgaria, Cehia și, evident, România. Probele spectaculoase de obstacole au fost intercalate cu demonstrații de dresaj – disciplină hipică aproape de dispariție la noi – și ale celor mai buni călăreți din țară – copii de 9-11 ani, în încercarea de a trezi interesul și de a stimula atragerea de fonduri către aceste discipline, dezvoltate în alte țări. (În

România dresajul mai supraviețuiește datorită implicării câtorva cluburi și sportivi – C.S.A. Steaua și Alexandrescu Sorin, de altfel vicecampion balcanic și cu echipa, C.S. Forest Side prin Răducan Bianca cu Micele, vicecampion balcanic și cu echipa și C.S. Felix Țopescu prin Colea Ramona cu Destoinic, vicecampion balcanic și cu echipa, toți în 2008 la Istanbul). Au fost importante și ecurile internaționale ale acestui concurs la care Andz Candin s-a calificat și va reprezenta România la Campionatul European din 2009. La exact o săptămână după acesta a avut loc la Piatra Neamț un al doilea CSIO de trei stele unde „duelul” a continuat. Aceste două competiții majore au fost apanajul sportivilor de la obstacole, dar nu au fost uitați nici cei de la concurs complet care s-au întrecut la Baza hipică a C.H. Sf. Gheorghe cu sportivi din Bulgaria și Turcia în cadrul Balcaniadei organizate de F.E.R. Și această disciplină – chiar dacă la prima vedere este o disciplină grea (dresaj, cross-country și obstacole în doar trei zile) înfloritoare în alte țări, în România nu a trezit interesul investitorilor și proprietarilor de cai de la noi. Nu trebuie uitată nici anduranța care, în cei câțiva ani de la apariția la noi, are deja a doua Balcaniadă la Sf. Gheorghe unde s-au strâns participanți din Bulgaria, Turcia, Grecia, Serbia și România.

Chiar dacă competiția de atelaje este

puțin mai diferită – aici caii nu sunt încălecați ci înhămați la o trăsură – ea face parte din marea familie a sporturilor hipice. Introdusă la noi prin anii '80 de Kelemen Attila, a cunoscut o mare dezvoltare, atât numeric, dar mai ales valoric, astfel că un echipaj din România

a câștigat etapa de Cupă Mondială din Ungaria iar echipa României, formată din trei echipaje a obținut în Elveția, la competiția „Dunăre-Alpi”, un meritos loc trei înaintea unor echipe cu tradiție. Rezultatele obținute în competițiile internaționale reflectă nivelul ridicat al echipajelor din campionatul României, prezente întotdeauna cu seriozitate și formă de concurs ridicată. Comisia de atelaje, condusă de cel care a impulsiona acest sport, Kelemen Attila, a impus standarde ridicate și profesionalism și acest lucru se vede în rezultatele competiționale.

O atenție trebuie acordată competițiilor de copii și juniori care au luat o mare amploare și cărora ar trebui să li se acorde o mai mare vizibilitate, atât pentru atragerea sponsorilor, cât și pentru o mai mare impulsivitate a tinerilor sportivi, o recunoaștere a muncii și talentului lor.

În speranța că anul viitor va fi mai bogat în competiții și în sponsori, dar și în rezultate, pentru că acestea vin în urma unei investiții și investiția înseamnă muncă dar și bani, revista *Calul Magazin* dorește tuturor – proprietari de cai, sportivi, sponsori, oficiali, antrenori – un călduros „La mulți ani”!

NOU CONCURS

Revista Calul și Editura Tracus Arte lansează un nou concurs. Primim la redacție lucrări literare, schițe, povești, romane a căror temă sau personaje sunt CAIL. Un juriu format din cunoscute personalități culturale vor decide publicarea acestora sub forma unui volum sau în cadrul unei antologii. Textele se trimit pe adresa redacției: str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București, în plic sigilat cu mențiunea „Pentru concurs”.

Rezultatul concursului se va comunica în numărul 12 al revistei Calul.

www.emmatravel.ro

- bilete de avion pentru zboruri interne și internaționale
- curse charter

Bulevardul Banu Manta, Nr. 24, Sector 1, București
Tel./Fax: 021 222 05 25, Mobile: 0724 056 526, 0768 621 449
E-mail: office@emmatravel.ro, rezervari@emmatravel.ro

Evenimente:

organizăm conferințe, simpozioane, congrese, întâlniri de afaceri, rapoarte anuale ale marilor companii; târguri și expoziții, misiuni comerciale, convenții, excursii pentru documentare profesională.

www.emmatravel.ro

emma
travel

TURISM EXTERN

- vacanțe individuale și de grup
- pachete turistice complete și programe la cerere
- turism de afaceri și tematic
- asigurări de sănătate și carte verde
- croaziere
- cazare în hoteluri în toată lumea la cele mai avantajoase prețuri

TURISM INTERN

- cazare și rezervări în hoteluri pe teritoriul României
- pachete și programe turistice pentru individuali și grupuri
- servicii de transfer și închirieri auto
- tur de oraș și excursii în țară

A apărut calendarul Calul 2009!

Acesta este realizat de redacția revistei împreună cu Autoritatea Haptică Română, cu armăsari pepinieri lipițani din hergheliile particulare. Pentru comenzi: fax 021.223.41.11 sau mail la adresa calulmagazin@gmail.com. Prețul unui calendar este de 20 de lei, inclusiv taxe poștale, plata ramburs.

Doresc abonament(e) la revista, **Calul**
începând cu luna, anul Durata abonamentului:

Prețul abonamentului: ☐ 3 luni 25 RON ☐ 6 luni 47 RON ☐ 12 luni 95 RON

Nume/Firmă:

Adresă:

Localitate: Județ:

Telefon: Fax: Mobil:

Cod fiscal/Serie-nr CI: Nr. înreg. Reg. Comerț:

Pentru contractarea unui abonament la revista **Calul** aveți la dispoziție 2 modalități:

• Telefonați la redacție la 021.223.41.11 și comunicați datele firmei/persoanei (nume, adresă, cod fiscal, telefon, persoana de contact), precum și perioada dorită de abonament, urmând ca în cel mai scurt timp să primiți o factură proformă, cu ajutorul căreia veți achita suma respectivă prin ordin de plată. După ce banii au intrat în contul **World MediaGraph** veți primi recomandat prin poștă și factura fiscală.

• Virați direct suma corespunzătoare variantei de abonament dorită în contul **World MediaGraph** și apoi sunați la redacție sau trimiteți un e-mail la adresa **abonamente@calulmagazin.com** sau **calulmagazin@gmail.com** Pentru sume în lei aveți la dispoziție următorul cont:
RO71BRDE030SV35842850300 BRD Pitești

PREMIUL WAHO A PATRA OARĂ LA HERGHELIA MANGALIA

■ Istvan Janos ANTAL

Organizația mondială a crescătorilor de cai arabi WAHO (World Arabian Horse Organization) începând cu anul 2005 a înființat un premiu special pentru cei mai frumoși cai Pur Sânge Arab născuți în țările membre.

Premiul este o plachetă din bronz executată artistic, cu emblema organizației, și se transmite an după an la proprietarul calului câștigător. De la înființare, în România (țară membră WAHO), premiul a fost acordat în fiecare an numai cailor hergheliei Mangalia, aflată în administrarea RNP ROMSILVA, după cum urmează:

În anul 2005 câștigătorul a fost armăsarul ALTÂNTEPE, născut la Mangalia în anul 1993 (MORT ÎN 2008) din mama 578 Gazal VIII.52 și din tatăl IBN GALAL I.-6

În anul 2006 armăsarul COCOR, născut la Mangalia în anul 1995 din mama

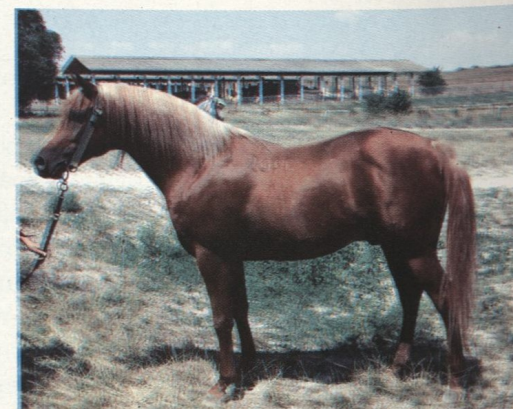
734 Nedjary V-76 și din tatăl: EL IMAN

În anul 2007 iapa LIDIA (845 Nedjary XII-13), născută la Mangalia în anul 2004 din mama 762 Siglavy Bagdady XIV-15 și din tatăl Damasc M (pepinier Nedjary XII)

Premiul pentru anul 2008 a fost acordat în cadru festiv la data de 14 decembrie 2008 la sediul hergheliei Mangalia în prezența specialiștilor hergheliei, delegaților RNP ROMSILVA București, a specialiștilor de la Autoritatea Haptică Națională și a conducerii Asociației Crescătorilor și Proprietarilor de Cai Arabi din România. Laureatul premiului este cel mai tânăr armăsar pepinier al

Hergheliei, un superb roib deosebit de elegant cu constituție fină, caracter docil și o mișcare elegantă. Numele armăsarului este GHID M, născut la 11 sept 1999 la Herghelia Mangalia, din linia ABU AFAS (fondatorul liniei armăsarului ABU AFAS a fost cumpărat din Siria, în 1931, de către prințul Sangusko din Polonia) și din mama 756 Ibn Galal VII iar tatăl, armăsarul Cygaj, importat din Polonia de la Herghelia Michalov, fiul celebrului armăsar PAMIR, vândut din Polonia în Suedia cu fabulosul preț de 450 000 USD. Felicitări crescătorului, hergheliei MANGALIA ARABIANS.

ANUNȚURI VÂNZĂRI

Vând armăsar 5 ani, rasa ardenez, culoare murgă, bine îngrijit și foarte blaând. Pot trimite poze la cerere. Preț negociabil.

Tel: 0744218942

Vând armăsar pur sânge englez, fost cal de curse pe hipodromul din Budapesta. Tatăl său este cel mai bun cal de curse din România. Poate fi folosit pentru agrement sau la filmări, fiind un cal energetic și puternic.

Tel: 0722555121

Vând cai rasă frizieni import Olanda. Preț negociabil.

Tel: 0745385352

Antrenamente natural horsemanship pentru Atrenori, călăreți și cai. Antrenamente în stil western sport. www.icranch.hu

Vând mână 2 ani... frumoasă. Pentru detalii contactați-mă! Tel: 0742455783

Vând cai de rasa: lipitan, nonius, anglo-arab, cal de sport maghiar.

Tel: 0723303622

De vânzare iapă sport românesc ideală pentru agrement și școală, vârsta 16 ani, culoare murg, talie 165. Preț bun.

Tel: 0722523527; E-mail drblack-horse@yahoo.com

Vând armăsar lipitan dresat, show în public, poate fi încălecat de începători, caracter excelent. Preț: 3000 ron.

Tel: 0749111565. E-mail dan_ionut87@yahoo.com

Vând un armăsar de rasa Hanoverana (import), de 3 ani și 7 luni, de culoare neagră și cu înălțime 168 cm, călărit 5 luni, cu mare potențial în performanță. Preț discutabil. Proprietar: Jeni.

Vând iapă de rasa Trakehner (import), 6 ani, culoare murgă, 167 cm înălțime, foarte cuminte și deșteaptă și valoroasă. A participat anul ăsta deja în 6 concursuri și a luat de 4 ori locul întâi în probe de amatori. Acasă sare percursuri 110 cm și obstecole 120 cm. Preț negociabil. Locația București.

Tel: 0727277898.

E-mail: jeny.luna@gmail.com

Vând o remorcă haptică pentru 2 cai import Olanda. Dacă cineva e interesat, îl rog să mă contacteze. Rostas Ovidiu

Telefon: 0752345262

E-mail: roostas-ovidiu@hotmail.com

IMPORTANT

Revista *Calulmagazin* găzduiește gratuit anunțuri de mică publicitate pentru: vânzări-cumpărări cai, atelaje, dresaj, transport, echipament. Numai pentru persoane fizice. Anunțul d-voastră la e-mail:

calulmagazin@gmail.com

sau la telefon/fax: 021/22.34.111

Pentru anunțurile cu poză tariful este de 20 lei/anunț. Persoanele juridice se adresează redacției pentru mare publicitate sau anunțuri de mică publicitate.

CONCURS FOTO

ADINA LUPU

CÂȘTIGĂTORUL ACESTUI NUMĂR ESTE:

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii: dimensiune: 22x14 cm, rezoluție: 260 dpi, format: tiff sau jpeg. Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București. Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. **Nu se primesc poze furate de pe internet sau poze cu rezoluție mică.**

Vând iapă lipitan linia neapolitano, cu pedigree, vârsta 5 ani, învățată la călărie și la trăsura. Preț: 1500 euro.

Jud. Bistrița-Năsăud, sat Sieu-Sfantu

Telefon: 0742688934

E-mail: zinasilupul@yahoo.com

Vând armăsar pură rasă eșpagnola, 8 ani, 159 cm, pașaport andaluz, sur pătat, 9000 euro. Vali. Izvorani, Ilfov

Telefon: 0723977167

E-mail: vali@stunts.ro

Vând cai arabi campioni în concursurile din Norvegia, Danemarca etc. Oslo

E-mail: oltean_emilian@yahoo.com

Vând cai rasa american paint horse, tineri, aspect deosebit (bălțați), foarte docili, preț convenabil. București

Telefon: 0721724533

E-mail: mihaistefan2004@yahoo.com

Vând iapă sport românesc, culoare murg, talia 165 cm, vârsta 16 ani, dresată pentru agrement și obstacole. Preț: 7000 lei. Dragoș. București

Telefon: 0722523527

E-mail: clinica@doctordecari.ro

Închiriez caleașcă englezească pentru Înnunți. Dacă vă doriți o nuntă aproape ruptă din basmele de altă dată, unde caii își au darul de a aduce zâmbetul și a pregăti întregul scenariu al poveștii ce se întâmplă doar o singură dată în viața unor tineri, vă stăm la dispoziție cu frumoasele exemplare comate înhămate la un atelaj elegant și plin de suplețe. Se pot trimite poze la cerere pe adresa de mail.

Cei care doresc să aibă toate numerele revistei apărute până acum pot să facă comenzi cu plata ramburs la numărul de telefon/fax: 021.223.4111 sau e-mail:

abonamente@calulmagazin.com

Cluj-Napoca. Doria

Telefon: 0746043429

E-mail: doria_horses@yahoo.com

Ofert servicii de cazare pentru cai și ponei, sat Rotbav jud. Brașov, tarif negociabil în funcție de numărul de animale. Catean George. Rotbav, nr 137, Brașov

Telefon: 0744435574

E-mail: scatean@yahoo.com

ANUNȚURI CUMPĂRĂRI

Cumpar ponei rasa Shetland, cu carnet de sănătate, șei și hamuri pentru aceștia. Tel: 0746.477.893

horze

Magazinul
de echitație

Calitate Scandinavă

Firma scandinavă Horze este cunoscut în Europa de peste 20 de ani! Este prezent în 40 de țări, având 25 de magazine, iar recent s-a deschis un nou magazin și în Ungaria. Magazinul Horze se adresează atât profesioniștilor, cât și începătorilor. Vă așteptăm cu articole și îmbrăcăminte de echitație, la cele mai bune prețuri!

Alegeți produsele HORZE!

Magyarország: 2120 Dunakeszi, Fő út. 1
hungary@horze.com www.horze.hu +36 27 391194
România: 530152 Miercurea-Ciuc, Str. Harghita, Nr. 77/4
office@equitana.ro, www.equitana.ro

EQUITANA

Dacă vrei să rămâi pe șă, cu noi ești în siguranță!

horze
unic distribuitor

S.C. EQUITANA S.R.L.

Miercurea Ciuc, Str. Harghita, Nr. 77, 5301521, Jud. Harghita

Telefon/Fax: +4 0266 313 333

Adresa e-mail: office@equitana.ro

WWW.EQUITANA.RO

WEBSHOP

